

Turistický průvodce Podlužím a Hodonínskem

Krajina vína, tradice a pohostinnosti

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

Krajina vína, tradic a pohostinnosti

Přijměte pozvání na moravský jih! Dlouhé jarní a letní slunečné dny tu lze vystřídat večery v příjemném chladu vinných sklepů, kterých je zde nepočítaně. Výpravy za památkami, jakými jsou třeba věhlasné Slovanské hradiště v Mikulčicích či charakteristická lidová architektura, se zase dají vhodně doplnit cestami do typické přírody nížin. A to vše i aktivním pohybem – pěšky nebo ještě lépe na kole po celé řadě nových cyklostezek, přechasto vinařských. Rovná, nikoli však fádní, krajina s občasným nenáročným převýšením tvořená mozaikou polí, vinic, luk a rámovaná vodními toky k tomu přímo vybízí. Nejpříjemněji vás ale na **Podluží a Hodonínsku**, nacházejících se v jihovýchodním cípu České republiky, překvapí zdejší pohostinní lidé. Stále ještě ochotní pomoci a poradit těm, kteří to právě potřebují. Snad se ona dobrá vůle vztahuje k dosud pevné víře mnoha z nich, snad je součástí tradic, jež si nedají vzít, a snad je v kraji prostě odpradáвна přítomna. Pozorujte v dě-

dinách, do nichž zavítáte, rázovité strýce vracející se s motykou přes rameno z pole či vinohradu a tetičky v krojích mířící do kostela. Je to, jako byste se na neopakovatelnou chvíli vrátili zpět v čase, do dob nepoznamenaných spěchem a netrpělivostí. Nechte na sebe tuto léčivou atmosféru jihu Slovácka působit. Je blahodárná a je zadarmo. Bylo by však samozřejmě omylem myslet si, že je jižní Slovácko krajem zaostalým, bránícím se civilizačnímu tepu doby. To tu jen hledají kompromis mezi minulým a současným. Lidnaté vesnice i města mají vše, nebo téměř vše, co moderní člověk 21. století k aktivnímu i pasivnímu odpočinku potřebuje. Od rozličných kulturních zařízení přes širokou plejádu ubytovacích a stravovacích kapacit, hustou silniční i železniční síť, připojení k internetu až třeba po nově vybudovaná koupaliště, která ve zdejších teplém klimatu jistě oceníte, a lázeňské programy v Hodoníně. Nudit se tu opravdu nebudete. Přijďte se přesvědčit!

Obsah

	Tradice a zvykosloví	2
	Muzea a galerie	8
	Osobnosti jihu Slovácka	11
	Krajina vínařských tradic	13
	Krajina přírodních krás	16
	Cykloturistika	20
	Podluží a Hodonínsko aktivně	23
	Obce Podluží a Hodonínska	26 – 46
	Čejkovice	26
	Dolní Bojanovice	27
	Dubňany	28
	Hodonín	29
	Hrušky	30
	Josefov	31
	Kostice	32
	Ladná	33
	Lanžhot	34
	Lužice	35
	Mikulčice	36
	Moravská Nová Ves	37
	Moravský Žižkov	38
	Nový Poddvorov	39
	Prušánky	40
	Ratíškovice	41
	Rohatec	42
	Starý Poddvorov	43
	Tvrdonice	44
	Týnec	45
	Jihomoravský kraj	46
	Region Slovácko	47
	Představení regionů	48

Tvrdonická chasa v slavnostním kroji v národopisném areálu

Jižní Slovácko, území mezi městy Hodonínem a Břeclaví, patří mezi velmi zajímavé, starobylé národopisné regiony. Nejrozsáhlejší část této oblasti se odedávna nazývá Podluží. Jméno má odvozeno od typického znaku zdejšího kraje – stojatých vod – označovaných tady jako „luže“. Podluží je tedy kraj pod lužními lesy v nejižnější části země moravské na pravém břehu řeky Moravy před soutokem s Dyjí. Pestrost a rozmanitost jižnímu Slovácku dodávají i obce sousedních regionů – Čejkovice patří do oblasti hanáckého Slovácka, Raťškovice a Dubňany reprezentující Kyjovsko a v neposlední řadě svébytná dolňácká obec Rohatec. Co je dodnes nejvíce spojováno s těmito regiony, jsou právě bohaté tradice lidové kultury. Zejména krása podlužáckého kroje, dokonalost a barevnost jeho výšivek upoutávala pozornost sběratelů i odborníků již od poloviny 19. století. I když ty největší poklady lidové kultury a umění nyní nalézáme a obdivujeme v muzeích, nabízí jižní Slovácko autentické pokračování a pozorný návštěvník jejich projevy pozná na každém kroku. Proč tedy přijet a co nabízí zdejší národopisné regiony?

Téměř každá obec si pečlivě uchovává své památky lidové architektury, a tak bílá vápenná omítka, modrá podrovnávka i

pestrá škála rostlinných ornamentů s typickým podlužáckým srdíčkem či „jablůčkem“ dodnes zdobí slovácké chalupy, boží muka, kapličky či vinohradnické sklepy a budy. Půvabná krajina dědin kolem lužních lesů je odedávna modelována zemědělskou činností a osobitý ráz jí dodává zejména pěstování vína. Vždyť dolnobojanovický ryzlink se podával i u císařského dvora ve Vídni a současné nové odrůdy sklízely úspěch a ocenění na nejrůznějších výstavách. Ostatně vinařství a vinařská kultura prostupuje celým folklorním životem regionu, který s láskou a nadšením udržují nejen starší, ale co je potěšitelné, i nejmladší generace. Fašanky, krojové plesy, hody a hodky, posezení u cimbálu či folklorní festivaly jako národopisné slavnosti Podluží v písni a tanci v Tvrdonicích prezentují současný vývoj kroje, cimbálové muziky a především lidového tance. O vysoké hodnotě Slováckého verbuňku a jeho nezastupitelném místě ve světovém kulturním dědictví lidstva svědčí i jeho zapsání na seznam UNESCO.

Lidové tradice předávané dalším generacím, osobitý ráz vinařských dědin, příslovečná pohostinnost, dobrá slovácká kuchyně a víno jsou důvody proč navštívit tento nejižnější kout naší republiky. „Tož vitajte!“

Život na slovácké vesnici měl svůj zákonitý rytmus střídající dny všední a sváteční, plynul podle pravidelně se opakujících ročních období a ve shodě s liturgickým kalendářem. Byl zkrášlován různými zvyky a obřady často velmi starého, až předkřesťanského původu, které doprovázely obyvatele od kolébky až do hrobu. I když se do dnešních dnů dochoval jen zlomek těchto lidových zvyků a obyčejů, v posledních letech se je díky činnosti místních slováckých krúžků, krojovaných chas a národopisných souborů daří udržet a rozvíjet. A co tedy dnes v regionu ze slováckého zvykosloví přežívá?

První měsíce v roce bývají ve znamení zábav, krojových plesů, zabíjaček a toto období vrcholí rozpustilým fašankem – masopustní obchůzkou tanečnicků, muzikantů a průvodu masek (medvěd, koza, kůň, cigán, turecké motivy). Dotsud můžeme v některých obcích vidět i starobylý tanec svobodných chlapců „pod šablema“, kdy při jednotlivých zastaveních hospodyně napichují na šavle (nyní již dřevěné) tanečnicků kusy slaniny, koblihů a další pochoutky. Nevázané veselí končí půlnočním „pochováním basy“.

Popeleční středou začíná v katolické tradici předvelikonoční postní období trvající 40 dní. Z dalších zvyků veliko-

Chlapci s hrkači v Lanžhotě

nočního cyklu se díky národopisným souborům místy udrželo vynášení Smrtky, nebo-li Morany, ze vsi, a tím i pochování zimy a přivolání životodárného jara. Ve Svatém týdnu se dodržuje pečení sladkých jidášů na Škaredou středu, a zejména hrkání chlapců na Zelený čtvrtek a Velký pátek, kdy ryk a hluk dřevěných klapačů nahrazuje zvuk mlčících zvonů. Vážnost a půst předchozích dnů je střídána slavnostní pochůzkou chlapců i ženatých mužů – mužáků na Velikonoční pondělí. Krojované chasy obcházejí jednotlivé domy, kde mají svobodná děvčata a šlehají dívky žilou spletenou z vrbového proutí s pestrými mašlemi. Za tuto „šlaháčku“ se jim dostává bohatého pohoštění i tradičně zdobených kraslic.

V měsíci květnu se objevují před okny domů svobodných dívek štíhlé májky s ozdobným vrškem jako projev vyznání zamilovaných chlapců.

Letní měsíce jsou potom ve znamení prvních hodů. S nimi je spojeno nejvíce dochovaných zvyků a dnes je to pro každou obec největší společenská událost i přehlídka tradičních krojů a muziky. Slavnosti mají na starosti v zimě zvolení stárci a stárky. Hody začínají zahráváním, staví se vysoká mája, následuje bohatý průvod a taneční zábava.

Dodnes nechybí ani pondělní zábava mužáků, úterní program vdaných žen či závěrečné hodky. Hody jsou samozřejmě příležitostí k pořizování nových krojových součástí, ale patří k nim též velký úklid domácností, příprava hodovních koláčků a všech tradičních svátečních jídel.

Ani práce a život vinařů se neobešly bez zpěvu, vyprávění a starodávných obřadů, majících chránit vinohrady a zajistit kvalitu i množství vína. K těm nejvýznamnějším patří zarážání hory. Je to obřad uzavírání vinogradů v době dozrávání hroznů, spojené s předcítáním horenských práv. Děje se tak od poloviny srpna do poloviny září. Poslední hody musí končit 25. listopadu na sv. Kateřinu, neboť potom již nastává čtyřtýdenní adventní období předcházející svátkům vánočním.

Náboženské tradice

Udržování bohatých lidových tradic i nošení krojů je neodmyslitelně spjata s náboženskou vírou. Právě církevní obřady a slavnosti upevňovaly po staletí jejich existenci a změny po roce 1989 přispěly k částečnému obnovení.

Své pevné místo si tak znovu v rámci každoročního zvykoslovného cyklu našla obřadní procesí uskutečňovaná v měsíci květnu při příležitosti svátku Božího těla. Zahájen je slavnou mší, následuje průvod s baldachýnem, kde družičky v bílém nesou košíčky s květy, stárci korouhve. Průvod se zastavuje u čtyř oltářů a při každém z nich se čte část jednoho ze čtyř evangelíí. Na celém Slovácku upoutává toto procesí pozornost hlavně jedinečnou pestrostí nejsvátečnějších krojů u svobodných, kdy zejména dívky na Podluží zdobí krásné, ručně vyšíváné obřadní šatky, uvázané přes pokrývku hlavy.

Ojedinělým duchovním zážitkem je i slavnost Božského srdce Páně v Dolních Bojanovicích, kdy za zpěvu a doprovodu hudby prochází upravenou a prapory vyzdobenou vesnicí krojovaný průvod.

Dodnes důležité místo v katolickém kalendáři mají pro věřící na Slovácku

Slovácký verbuňk

rovněž obnovené náboženské poutě. Jedno původní poutní místo najdeme i na samotném Podluží, a to v obci Týnec. Již od roku 1680 se o svátku Stětí sv. Jana Křtitele (29. srpna) chodívají procesí pomodlit do místního kostela k zázračnému obrazu Panny Marie. V době největší slávy na konci 19. století obec navštívilo až deset tisíc krojovaných poutníků a svobodná chasa v kroji tuto

Slavnost Božského srdce Páně

poutě (dnes již neodmyslitelně spojenou se zdejšími hody) navštěvuje i v současnosti. Úctě se těší též mohutný dub na konci obce, jehož stáří se odhaduje na 400 let. Je na něm umístěn mariánský obraz z roku 1859. Od konce 19. století stojí pod tímto stromem kaplička zdobená podlužáckými ornamenty, postavená roku 1891 nákladem Šimona a Františky Kučerových, o kterou dodnes pečují potomci rodiny i ostatní věřící. Také u zmíněné kapličky vykonávají kolemjdoucí krátké pobožnosti.

Novější tradici (od roku 1990) má potom druhé poutní místo v regionu obec Mikulčice. Poutě k uctění moravských věrozvěstů svatého Cyrila a Metoděje se koná v den jejich svátku – 5. července v areálu Slovanského hradiště. Ozdobou cyrilometodějských poutí bývá krojovaná chasa mladých lidí čítající i kolem sta účastníků, přičemž se každý rok ve vedení poutě střídají družiny z jednotlivých obcí Podluží.

Lidový kroj

Odedávna byl nejvýraznějším prvkem lidové kultury na Slovácku a dodnes ho prostřednictvím národopisných souborů, slováckých kroužků a krojovaných chas můžeme spatřit při plesových a hodových zábavách, poutích či národopisných slavnostech. Kroj prošel za uplynulá desetiletí velkým vývojem, některé jeho součásti či varianty zcela zanikly, a do dnešních dnů se tak dochoval především slavnostní kroj svobodných děvčat a mládenců.

Kroj podlužácký

Kroje z Podluží patří k nejhonosnějším krojům Slovácka. Svobodní chlapci nosí červené soukenné nohavice bohatě vyšívání modrým šňůrováním, široké otevřené rukávy košile jsou z jemného plátna, zdobené vkládanými pruhy výšivek a ukončené širokými krajkami. Přes košili oblékají kratičkou zdobenou vestu bez rukávů – lajbl s připevněnou kokardou, mašlí. Jako pokrývku hlavy svobodní nosí klobouk „guláč“ (na jižním Podluží) nebo „húšeňák“ (na Podluží severním). Nesmí chybět ani nejznámější symbol tohoto regionu, vybělený kosírek z volavčího peří. Všichni chlapci potom obouvají vysoké kožené holínky se spuštěnými hedvábnými střapci, mosaznými podkůvkami a barevným vyšíváním na holeních.

Klobouk „guláč“

Svobodné dívky k nejslavnostnějším příležitostem oblékají molové rukávce, přes ně pestře vyšívání krátký lajbl a nezaměnitelnou siluetu tvoří kombinace až šesti naškrobených bílých spodničků a svrchní sukně v pastelových tónech. Na hlavách nosí červené „rožky“ s půvabnou stojatou mašlí o čtyřech smyčkách, tentýž vzor se opakuje i na dlouhé mašli spuštěné u krku. Nejceněnějšími součástmi dívčího kroje jsou bohatě vyšívání zástěry „fěrtochy“, límeček rukávů „obojek“ a krajkové „tacle“. K tomuto kroji děvčata obouvají navrapené vysoké čizmy.

Čejkovický kroj

Čejkovický kroj náleží do jižní hanácko-slovácké skupiny a pro sváteční chlapeckou variantu zůstávají typické černé soukenné nohavice s pestrou výšivkou a černá krátká vesta, „kordula“. Černá výšivka se uplatňuje i na slavnostní košili. Nejvíce však na kroji upoutá velmi zdobná pokrývka hlavy, „šmukáč“, s několika kosírky a kaskádou z mašlí. Ženský slavnostní kroj pro svobodné si ponechal původní typ rukávů s ležatými krajkovými límcí. Kordulky, zástěry i svrchní sukně jsou v současnosti ve velmi pěkných, sladěných pastelových odstínech a nejvýraznějším prvkem zůstává původní úvaz hlavy pestřím šátkem. Na rozdíl od podlužáckého kroje zde dívky chodí v nižší šněrovací obuvi s mosaznými háčky.

Kroj jihokojovský

Do této skupiny patří dosud hojně nošené kroje z Ratíškovic a Dubňan. Svobodní chlapci oblékají úzké nohavice z modrého sukna s bohatým černým šňůrováním, zasunuté do vysokých hladkých holínek. Černá výšivka se opakuje i na bílé košili s volnými rukávy ukončenými kraječkou. Na košili se obléká vysoko vykrojená červená kordulka se spuštěnými malovanými mašlemi a jako pokrývka hlavy se potom nasazuje černý klobouk s barevnými žinylkami a nezbytnými kosárky.

U svobodných děvčat upoutají především černě vyšívání rukávce s ležatým a opět černě vyšíváním límcem zva-

Ratíškovický kroj

ný obojek. Balónovitý tvar mají rukávy s „kadlemi“ nad loktem. Červená široká sukně ke kolenům musí být trochu kratší než bílá spodnička. Nejpestřeji je zdobena zástěra – fěrtůšek ukončený krajkou a výrazný je šátkový úvaz hlavy.

Rohatecký kroj

Rohatecký kroj se vyvinul v samostatný typ, omezený na jednu obec. Sváteční mužský kroj je podobný jako u předešlého typu, výrazné je především šňůrování na nohavicích a zdobení kloboučku s převislým kosírkem.

Ženské varianty kroje jsou velmi originální. Opět se uplatňuje hlavně černá výšivka na širokých rukávcích a původní vázání šátku. Nejbohatší součástí tohoto kroje býval svatební čepec pošíty perlami, vykládaný drobnými zrcátky a ukončený velkou mašlí s bohatě zdobenými stuhami.

Národopisné slavnosti Podluží v písni a tanci v Tvrdonicích

Největší přehlídku krojů, lidové hudby i ukázek starobylých zvyků a tradic mohou návštěvníci regionu každoročně zhlédnout na národopisných slavnostech Podluží v písni a tanci v obci Tvrdonice. Již od roku 1946 se první červnový víkend stává setkáním všech generací milovníků folkloru ve zdejším národopisném areálu.

Lidová architektura

Ojedinělost a svébytnost jižních částí Slovácka představuje dodnes místy zachovalá lidová architektura reprezentovaná zejména sedláckými a rolnickými staveními. Dřevo z lužních lesů se ke stavbám nehodilo, kamene tu nebylo, zato se tady mohli vždy spolehnout na dostatek dobré cihlářské hlíny. Proto byly chalupy až do doby kolem 1. světové války zhotovovány z nepálených cihel usušených jen na slunci – kotovic nazývaných též vepřovice, neboť se do směsi hlíny a plev přidávaly ještě prasečí chlupy. Typický znak slováckých chalup, starobylé doškové střechy často porostlé netřesky coby domnělou ochranou před blesky, již v minulém století plně nahradila červená krytina z pálené hlíny. Stavení byla obrácena průčelím do ulice a kolemjdoucí upoutávaly předzahrádky s malebnými a bohatě kvetoucími záhony starodávných stolistých růží, jirín, bílých lilií, slézových růží, aster, rozmarýnu, máty a šalvěže. Punc lidovosti dodával tradiční dřevěný plot z ozdobně vyřezávaných latěk. Uprostřed předzahrádky byla a místy dodnes zůstala krátká ulička vedoucí ke dveřím, kde na dřevěných lavičkách pod konstrukcí s pnoucí se vinnou révou sedávají stařenky v šátcích a vlňáčích. Co však po každé nejvíce upoutávalo a stále upou-

tává, je nezaměnitelná fasáda stavení dolního Slovácka, a to bílá vápenná omítka, pravidelně a pečlivě obnovovaná, modrá podrovnávka, a zejména s láskou a s vkusem zdobená žudra. A také ke vchodovým dveřím přistavěné zděné výstupky, místy nazývané žebračny. Zde se v pestrých barvách a celé škále rostlinných ornamentů soustředil um a dovednost slováckých malářeček a žudro se stalo vizitkou hospodyně – paní domu.

Kromě obytných domů jsou významným prvkem dosud zachovalé lidové architektury regionu vinohradnické stavby, jako sklepy a lisovny zvané „búdy“, a především drobnější sakrální objekty, tedy kaple, boží muka, poklony.

V Dolních Bojanovicích zaujme Slovácká chalupa – dům čp. 217, jenž je památkově chráněnou budovou z počátku 19. století, která svoji současnou podobu získala asi o sto let později. Exteriéru chalupy dominuje typické slovácké žudro zdobené ornamentem s rostlinnými motivy (jablíčky, tulipány a hrozny vinné révy) od předčasně zemřelé malářečky Hedviky Fukalíkové. Od roku 1996 objekt spravuje místní Muzejní spolek. Při prohlídce interiéru se návštěvníkovi dostane výkladu o původní vnitřní dispozici i vybavení typického selského stavení 19. století a současně se seznámí s bohatou historií zdejšího lidového kroje

Slovácká chalupa Dolní Bojanovice

Starý kvartýr Lužice

a zvykosloví. Obohacením prohlídky je nově objevená a zpřístupněná cihlová studna z roku 1901.

Tzv. Starý kvartýr, stavení čp. 166, z Lužic je zachycen v archívních materiálech poprvé roku 1828, ale jak dokládá jeho název, samotná historie sahá až do po-

stavení. Zde se nachází expozice lidového bydlení na Podluží s unikátním malovaným selským nábytkem, původním dřevěným trámovím i četnými sbírkami lidového oděvu. Na obytný dům navazuje tzv. náspím rozsáhlý hospodářský trakt s ukázkami země-

její historie je mnohem starší. Původní stála již v 17. století na místě dnešního hřbitova, jehož výstavbě musela roku 1786 ustoupit. Svě jméno získala dle pověsti v době velkého hladu a moru, kterým byl zdejší kraj postižen, přičemž za záchranu v podobě mnoha povozů s obilím a chlebem prý obyvatelé vděčili bohatému obchodníku Rochovi až z dalekého Slezska. Pravdivější je však zasvěcení typickému dobovému světcí sv. Rochovi, patronu nemocných cholerou a morem. V současnosti jsou u kaple kolem 16. srpna pořádány každoroční tradiční mše svaté s bohatým průvodem.

Proslulá viniční hora Nechory v Průšánkách dala název areálu sklepů soustředěných na okraji nechorských vinohradů, dělicí se na vrchní a dolní část. Existenci prvních vinohradnických objektů v tomto místě zachycují katastrální mapy již v druhé polovině 18. století, v minulém století se zejména dolní Nechory rozrůstaly do dnešní členité podoby vesnice s návsi a ulicemi, čítající v současnosti kolem 400 sklepů a bůd. Některé z nich byly pro svoji hodnotu prohlášený nemovitou kulturní památkou. Výtvarné řešení většiny sklepů a bůd vychází z místní tradice – bělené zdi, barevná podrovnávka a zdobení jednoduchým podlužáckým ornamentem. Nejnovější výstavba je ve znamení řadových lisoven s obytným patrem

Městské muzeum v Lanžhotě

loviny 18. století. Objekt sloužil v době povinného ubytování vojska v jednotlivých obcích jako komfortní zázemí pro císařské důstojníky a později pro nejrůznější obecní potřeby. Od plánované demolice jej zachránila činnost Muzejního spolku v Lužicích, zásadní rekonstrukce objektu byla dokončena v roce 2009. V interiéru této důležité památky lidového stavitelství se návštěvníkům představí nejen stálá expozice bydlení na přelomu 19. a 20. století, rozsáhlá sbírka zemědělských nástrojů a předmětů, ale i příležitostné výstavy k dějinám obce a tematické zvykoslovné výstavy (vinobraní, hody, svátky vánoční a velikonoční) doplněné ukázkami lidové řemeslné tvorby.

Památkově chráněné stavení čp. 155 v Lanžhotě stojí na návsi u kostela a dnes je v něm umístěno obecní muzeum. Návštěvníkům nabízí jednu z posledních ukázek vzorně udržovaného sedláckého domu. Starobylost podtrhuje barevně zalíbená fasáda s typickým výstupkem – žudrem s ornamentální nástěnnou malbou, dřevěný plot i tradiční trojdílné uspořádání uvnitř

dělských předmětů a nástrojů, ukončený zahradou – humnem.

Návštěvníky obce Mikulčice upoutá velmi malebný obraz, který vytváří restaurovaná a podlužáckým ornamentem zdobená kaple sv. Rocha s obnovenou hřbitovní zdí a kovanou bránou, doplněnou skupinou břížek. Na tomto místě byla kaple postavena v roce 1862, ale

Kaple sv. Rocha, Mikulčice

Boží muka, Tvrdonice

Sklep v Nechorách

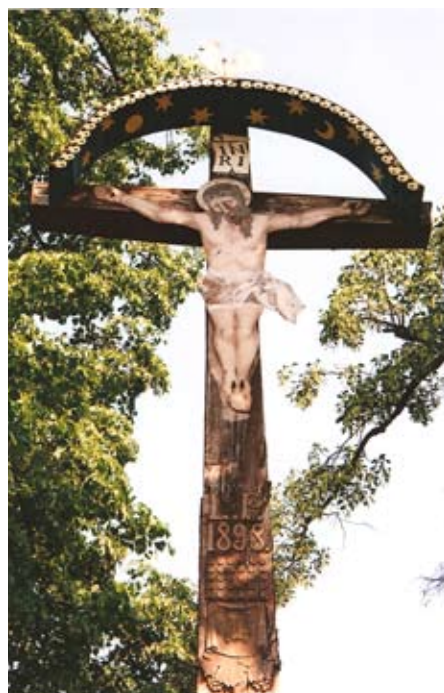
využívaným ke společenským i komerčním účelům.

Pozdně barokní sakrální objekt Boží muky v Tvrdonicích, nacházející se v současnosti uprostřed obce, postavili na vlastní náklady tvrdoničtí obyvatelé jako projev díky za ukončení morové epidemie v roce 1760. Trojboký tvar symbolizuje božskou trojici a příslušnost k podlužácké architektuře prozrazují modrá podrovnávka, vápnem obílené stěny a červená keramická krytina. Velmi vkusnou ukázkou lidového umění je dekorativní názední malba s typickými ornamenty – granátovým jablíčkem, srdíčkem a karafiátem. Barevná výzdoba je pravidelně obnovována před červnovými národopisnými slavnostmi Podluží v písni a tanci. V postranních výklencích Boží muky jsou umístěny olejomalby na plechu, a to sv. Florian jako ochránce před požáry a sv. Vendelín, patron pasáků dobytka. Vyobrazení Panny Marie Šaštínské potom připomíná nedaleké oblíbené poutní místo na Slovensku.

Lidové umění a řemesla

Um, zručnost a cit pro vyváženost ornamentu se na Slovácku projevovaly ve všech odvětvích lidového výtvarného umění a ovlivnily i lidová řemesla. Byť mnoho z tradičního zaniklo a řemeslné

výrobky jsou již plně nahrazeny sériově vyráběnými kusy, můžeme dodnes v regionu dolního Slovácka nalézt ukázky této hodnotné umělecké produkce, zejména z oblasti řezbářství, malířství a dekoratérství. V otevřené krajině objevíme starobylé vyřezávané kříže, nestálou péčí starostlivých malířek jsou každoročně obnovovány ornamentální malby božích muk a kapliček i žudra stavení či vinných sklepů. Unikátní malované selské truhly a ostatní vybavení tradičního interiéru návštěvník může zhlédnout v jednotlivých obecních muzeích. Nejvíce lidového umu se dnes udržuje v činnostech spojených se stále živým a nošeným lidovým krojem, na čemž mají velkou zásluhu krojovní krejčí, ševci, vyšívачky, malířky mašlí i řada žen, které dosud umí krojové součásti vyprat, naškrobit, vyžehlit, poskládat a jejich nositele nakonec správně ustrojit. V katastru obce Dolní Bojanovice lze obdivovat unikátní soubor dřevěných vyřezávaných křížů Františka Vymyslického (1841 - 1933), rodáka z této obce. Práce stařečka Vymyslického, jak se mu dodnes v rodišti s úctou říká, se stala vyvrcholením lidového řezbářství

Vymyslického dřevěný kříž

na Podluží. Centrální kříž na bojanovickém hřbitově byl zhotoven v roce 1905 a výška zmíněného díla dosahuje úctyhodných 6,5 metru. Z toho je zhruba 5 metrů pokryto vyřezávanými biblickými a liturgickými motivy, které pozorné oko návštěvníka najde i na ostatních křížích. Hluboce věřící řezbář tak připomenul příběh Adama a Evy u stromu poznání, výjevy křížové cesty se samostatně vyobrazenými nástroji Kristova umučení, symboly vyjadřující církve a víru – kalich s hostií, vinný hrozen aj. Účinek řezbářského mistrovství je umocněn barevností, oživenou nedávným restaurováním, a kvůli svým nesporným hodnotám je hřbitovní kříž evidován jako nemovitá kulturní památka. Druhý kříž lidového řezbáře Vymyslického se nachází před kostelem sv. Václava a třetí potom nalezneme u polní cesty do vinných sklepů ve čtvrti Cacardov.

Lidové motivy a tradice nošení krojů pronikly též do kompozic vánočních betlémů. Podluží, ostatně jako celé Slovácko, nepatří k typickým betlémářským střediskům, ale přesto můžeme v regionu nalézt unikátní soubory

Podlužácký betlém, Lanžhot

Muzea a galerie

Galerie výtvarného umění Hodonín

Není proč lhát! Také na sluncem štědře obdarovávané jižní Moravě se tu a tam obloha zakaboní. Dešťové kapky i nevlídný vítr jistě dokáží bezpečně odradit od pěší procházky či cyklistického výletu dočasně nemalebnou krajinou. Rozhodně by však neměly být důvodem, abyste vzácné chvíle svého volna trávili na pokoji pensionu nebo hotelu. Nastává totiž ideální příležitost pro návštěvu. Ano, samozřejmě, návštěvu vinného sklepa, vždyť jste na Slovácku, ale jako další eventualita se nabízí rovněž prohlídka zdejších muzeí či galerií.

A možná jste dokonce do nějaké té kulturní instituce měli v plánu zavítat bez ohledu na počasí. Nebylo by ostatně divu. Těch se stálými expozicemi je tady několik a nabízejí ke zhlédnutí skutečně mnoho zajímavého, od archeology objevených památek z pradávného státního útvaru na území našeho státu – Velké Moravy až po strojní vybavení, které bylo ještě před pár lety v provozu a souvisí s těžbou nafty nebo s hornictvím. To poslední byste možná v souvislosti s jižní Moravou nečekali – o důvod víc načerpat nové informace!

Jak bylo naznačeno výše, muzeí, galerií, pamětních síní apod. je na Podluží a na Hodonínsku povícero. Přijměte pozvání aspoň do některých z nich.

Antoř Frolka: Smutná zpráva

Muzea a galerie

Masarykovo muzeum v Hodoníně

Sál Evropa, Hodonín

Začít můžete hned v **Hodoníně**, kde v barokním zámečku na Zámeckém náměstí sídlí Masarykovo muzeum s expozicí věnovanou životu a dílu prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Prohlédnout si lze originály předmětů vztahující se přímo k Masarykovi nebo ke členům jeho rodiny, jako je např. kovadlina z české kovárny, kde se učil, příp. jejich repliky, třeba státníkův oblíbený jezdecký oděv. Nechybí ani faksimile rukopisů a tisků TGM apod. Probíhají zde i krátkodobé výstavy a další akce; na jiné se pak dá zavítat do výstavního sálu Evropa nacházejícího se na Národní třídě č. 21 a patřícího též pod Masarykovo muzeum.

V horní části předlouhé Národní třídy nelze minout Galerii výtvarného umění. Návštěvníkům tu mimo jiné představují plátna věhlasného slováckého malíře Joži Uprky, dále Aloise Kalvody, Antoše Frolky, Vladislava Vaculky, grafiky Jano Köhlera, Bohumíra Jaroňka či plastiky Franty Úprky, Jakuba Obrovského, Ferdy Štábly, Olbrama Zoubka... Významným uměleckým dílem ve sbírce je sádrová plastika od sochaře

Augusta Rodina převedená do bronzu. Na své si v tomto městě přijdou i turisté zajímající se o technické exponáty, jen o nějakou tu stovku metrů dál od galerie, za koleje naproti nádražní budově, je totiž Muzeum naftového dobývání a geologie se sály historickým, technickým a geologickým. Jako svého druhu orientační body slouží mohutné stroje používané k těžbařské činnosti, umístěné přímo u budovy.

Určitě by nebylo vhodné rezignovat na prohlídku Slováckého hradiště v **Mikulčicích**. I ono patří k hodonínskému Masarykovo muzeu a leží několik kilometrů od obce, v tamních rozsáhlých lužních lesích. Nabízí hned dvě expozice. Ve starší jsou k vidění mnohé ze zdejších nalezených předmětů, kterým vévodí dva dubové čluny (monoxyly) o délce 9 a 10 metrů. Nová, z roku 2008, je pojata formou moderní muzejní archeologické prezentace spojující prvky mluveného slova, hudby a filmové projekce s přímou prohlídkou exponátů i základů tzv. druhého mikulčického kostela. Zatoužíte-li pak po čerstvém vzduchu, využijte procházky k prohlídce areálu – přirozeně

po vyznačeném okruhu. Archeologové zde objevili základy řady kamenných staveb, jejichž kopie jsou nyní opatřeny panely s popisem zajímavostí daného okrsku. Výzkum tu, byť v omezené míře, probíhá stále.

Návštěvníci jižního Slovácka obdivující techniku mají další možnost k prohlídce ve Stálé expozici o historii hornictví

Nálezy z Mikulčic

Muzea a galerie

Dobový interiér ve Starém kvartýru v Lužicích

Slovácka chalupa v Dolních Bojanovicích

a sklářství v Dubňanech a na Hodonínsku, jak zní celý její předlouhý název. Z pojmenování je zřejmé, že ji naleznou ve zmíněném mladém slováckém městě **Dubňany**. Kromě památek na uvedená odvětví tu shromažďují i předměty vztahující se k národopisu. Muzeum již zahajuje řadu těch expozic, které jsou na Hodonínsku a Podluží vedeny neprofesionálními, ale

Hodonínské muzeum nafty

přesto zasvěcenými vlastivědnými a národopisnými pracovníky.

Přemístíte-li se do vedlejší obce, do **Ratíškovic**, čeká tu na vás netradiční Muzeum „Ve vagónu“. Opravdu je soustředěno ve dvou vysloužilých železničních vozech a informuje o hornictví ve zdejší oblasti i o možnostech někdejší dopravy uhlí do Baťových podniků na Zlínsku. Jednou z nich byla železniční vlečka, jejíž část si koneckonců můžete na drážním šlapadle sami projet.

Z Ratíškovic je to jen kousek do sousedního **Rohatce**, kde mají nejmenší muzeum v této části Moravy. Má charakter expozice zaměřené na místní historii, národopis i díla rohateckých výtvarníků a stačí mu jedna místnost bývalého obecního úřadu.

Analogická situace je na opačném konci Dolnomoravského úvalu, v **Lanžhotě**, povýšeném před pár lety na město. Tady ovšem muzeum disponuje vřecími prostory. Je tu též ukázka lidového bydlení na Podluží a ze zajímavostí se dá upozornit kupř. na text o jmenování Klementa Gottwalda čestným občanem Lanžhota. Prezidentská kancelář však poctu od tehdejšího dosazeného zastupitelstva obce pověstně svým náboženským ži-

votem i organizováním přechodů přes hranice odmítla...

Stálou expozici bydlení na přelomu 19. a 20. století, včetně rozsáhlé sbírky zemědělských nástrojů a předmětů, umožňují příchozím spatřit také v tzv. Starém kvartýru v **Lužicích** jihozápadně od Hodonína.

A dost podobně je tomu v blízkých **Dolních Bojanovicích**, kde se návštěvník místní Slovácké chalupy seznámí s vybavením typického selského stavení 19. století a s informacemi o bohaté historii dolnobojanovického lidového kroje a zvykosloví.

Naproti tomu ve stálé expozici ve vzdálenějších **Čejkovicích** je pozornost zaměřena na významnou osobnost. Není jí nikdo jiný než již vzpomínaný T. G. Masaryk, který tady v domku nesoucím dnes jeho jméno prožil značnou část svého dětství. Poměrně neobvyklé je, že na stavení byla už v roce 1933 instalována terakotová pamětní deska prvního muže nově vzniklého československého státu, která setrvala na svém místě až do dnešních dnů.

Svého druhu muzeum je též celodřevěný větrný mlýn beraního typu z roku 1870 stojící nedaleko **Starého Poddvorova**, v němž se turista seznámí s dřívějším způsobem zpracování obilí.

Busta Tomáše Garrigua Masaryka na nádvoří Masarykova muzea v Hodoníně

Ke koloritu každého regionu či oblasti patří slavní lidé, kteří se v něm narodili nebo se tam přestěhovali a tamní místa si oblíbili.

Ani rovinatá jižní část vinorodého Slovácka není výjimkou. Zůstává ovšem otázkou, koho vlastně mezi „slavné“ zařadit. Přirozeně ty, již se v dobrém slova smyslu dostali do povědomí společnosti; ty, již v mnoha směrech vynikli nad okolí, i ty, jimž celostátní média věnovala dostatečnou pozornost... Ale co třeba stovky zdejších, v rámci celé České republiky, natožpak Evropy, určitě „bezejmenných“, ale ve své obci a širokém okolí velmi dobře známých lidových tvůrců a zpěváků, vlastivědných a národopisných pracovníků, organizátorů folklorních i dalších kulturních akcí, špičkových vinařů apod.? Právě oni tvoří duši kraje. Právě oni se výrazně podílejí na tom, že jsou regiony Podluží a Hodonínska tak krásné a že tu nezapomínají na své předky a tradice. A přece si zde jejich jména nepřčtete. To množství by bylo trochu unavující. Ostatně některé z nich jsou spolu s dalšími regionálními osobnostmi spjatými se školstvím, literaturou, vážnou hudbou, výtvarným uměním, církví, lékařstvím či protinacistickým odbojem

vedeni v textu k jednotlivým obcím, z nichž pocházeli nebo pochází, kde žili nebo žijí.

Některá jména těch – možná – nejdůležitějších osob původem z Podluží a Hodonínska by ale zaznít měla...

Prezidentská pracovna v Masarykově muzeu

Jedna z knih Václava Frolce

Nejvýznamnější mezi nimi je bezesporu důvěrně známá, až monumentální postava **Tomáše Garrigua Masaryka** (1850 - 1937), rodáka z Hodonína. Budoucí filozof, pedagog a především státník bydlel v uvedeném městě (a také v Mutěnicích a Čejčích) v rané fázi života, nejšťastnější období dětství, od šesti do jedenácti let, strávil v nedalekých Čejkovicích. Je obtížné dodat ještě něco dalšího k mnohokrát popisovanému životu a dílu prvního československého prezidenta. Neváhal vystupovat proti převládajícímu mínění ve společnosti, např. ve sporu o pravdivost rukopisů Královédvorského a Zelenohorského nebo v antisemitském Hilsnerově případě z Polné, nepodřizoval se autoritám a paradoxně se jí jako první muž našeho obnoveného státu stal. Koncem 19. století odmítán, v době první republiky nekriticky oslavován, za komunistického režimu programově vytěšňován z mysli národa, teprve po listopadu 1989 posuzován pravdivěji – tedy jako člověk a politik s klady i zápory. Ano i ty druhé existovaly, kupř. coby prezident nedokázal být vždy nadstranický. Pozitiva, zejména jeho neotřesitelný mravní postoj, ale jednoznačně převažovala. A ještě jedna pozoruhodná záležitost

se váže k osobě TGM. Z data narození je sice patrna, ale moc si ji neuvědomujeme: Nejdůležitější období na něj totiž čekalo až od jeho 68 let, přičemž osudy státu velmi výraznou měrou určoval ještě dalších 17 roků, tedy ve fázi života, kdy se již drtivá většina lidí z aktivního působení ve společnosti stahuje do ústraní. Masaryk dokázal, že fyzické stáří zdaleka nemusí být rozhodující. K Čejkovicím se svým původem hlásí filozof, katolický teolog, pedagog, prozaik a zejména esejista, jakož i vězeň minulého režimu **Dominik Pecka** (1895 - 1981). Z jeho velmi početných prací vybírám aspoň díla Ze zápisníku starého profesora a Z deníku marnosti. Asi znáte písničky Vínečko bílé či V širém poli studánečka. A považujete je za lidové. Tak vězte, že jsou jen zlidovělé, že mají autora, který se k nim pouze ve své skromnosti nechtěl dlouho přiznat. Stejně jako k mnoha dalším. Řeč je o Františku Hřebačkovi (1912 - 1970), známějším jako **Fanoš Mikulecký**. Tento malíř pokojů, skladatel, organizátor folklorního života na Podluží, spoluzakladatel národopisného a vlastivědného časopisu Malovaný kraj a ústřední postava filmu Opera ve vinici pocházel z Mikulčic. V boji proti nacismu se vyznamenal a po vydání knihy Radomíra Kunce Clay-Eva volá Londýn vešel i do širšího povědomí velitel zmíněného čl. paravýsadku vyslaného z Anglie, který působil též na slováckém jihu, četař aspirant **Antonín Bartoš** (1910 - 1998) z Lanžhota.

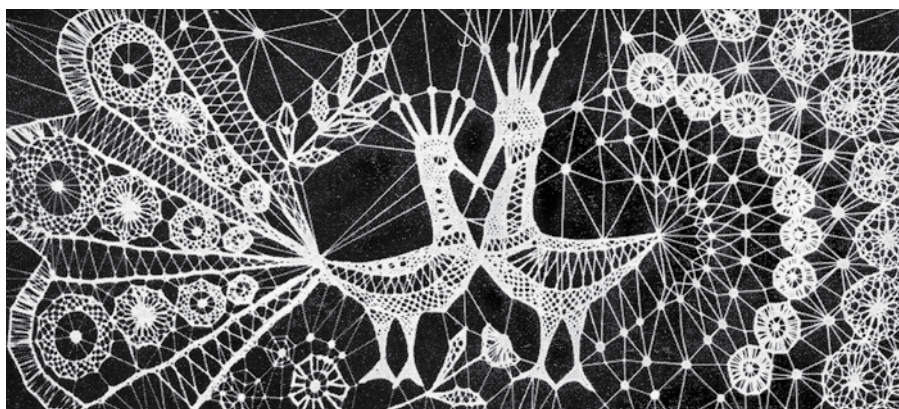

Fanoš Mikulecký

Značné proslulosti doprovázené výstavami doma i v zahraničí si získala jemná krása nitěných obrazů přední textilní grafičky **Anny Netíkové** (1917 - 1999) z Rohatce.

Ratíškovickým rodákem byl profesor evropské etnologie na Filozofické fakultě dnešní Masarykovy univerzity v Brně **Václav Frolec** (1934 - 1992), mj. autor několika populárněvědných knih (např. Vánoce v české kultuře, Prostá krása), které jsou svým zpracováním přístupny odborníkům i laikům.

K legendám lidového zpěvu na Podluží pak jistě patří **Josef (Jožka) Severin** (1916 - 1991) z Tvrdonic, jehož jméno si do názvu vzala i známa cimbálová muzika.

Textilní grafika Anny Netíkové

Krajina vinařských tradic

Barevný podzim ve vinicích Josefova

Jižní Morava je odedávna synonymem pro úrodný a bohatý kraj, kterému ani dnes v době tlaku globálních kulturních trendů nechybí autentický a uchvacující folklor pevně spjatý s rozmanitou paletou kvalitních moravských vín a nezaměnitelnou chutí tradiční regionální gastronomie.

Jsou to právě zemědělské tradice, nespočet aktivních vinařů a viničních tratí, jež spolu s dostatkem slunečního svítu a různorodostí půd vytváří vhodné podmínky pro růst vinařského potenciálu a také vinařské turistiky na jižní Moravě.

Vínice, sklepy a sklepní uličky již odnepaměti dávají nezaměnitelný ráz moravské, či chcete - li slovácké krajiny a na světě skutečně stěží najdete jiný kraj, kde by bylo tolik rodinných sklepů a malých, několikařádkových viniček.

Nejinak je tomu na Podluží a Hodonínsku. Víno, živé vinařské zvyky a vinařská turistika jsou neoddelitelnou součástí každé obce této nejjihnější části Moravy.

Pozvánkou k návštěvě naší nesporně rázovité oblasti nechť je nejen následující text o víně a těch, kteří ho vyrábí a starají se o něj, ale i kalendář naplněný folklorními a vinařskými akcemi na Podluží a Hodonínsku.

Přípitek krojovaných v Dubňanech

Malebný vinný sklep v Dolních Bojanovicích

Pěstování vinné révy má na území České republiky dlouhou historii. Předpokládá se, že révu k nám přinesli už ve 3. stol. n. l. Římané. Velký rozvoj vinic byl na Podluží a Hodonínsku zaznamenán v první polovině 13. století, kdy v obcích vznikaly viniční organizace, jako jakási obdoba městských cechů. Řídily se zásadami, které byly později převzaty do horenských řádů. Hlavním úkolem vinařské organizace byla ochrana vinic, zajištění kontroly výroby vína a s ní i poskytování záruky kvality produktu. Můžeme říci, že stejné zásady a pravidla zůstaly zachovány a jsou dodržovány i po uplynutí dlouhých sedmi století. Také v dnešní době se totiž téměř ve všech obcích vinaři organizují ve sdruženích či spolcích. Vzájemná spolupráce a výměna zkušeností při pěstování vinné révy, výrobě vína, ale též při jeho následném marketingu je u většiny malých a středních vinařů zcela nepostradatelná. A právě díky této spolupráci je možno nabídnout bohatou a přitažlivou paletu vinařských produktů, programů a akcí, které tak zpestřují pobyt snad každého turistu či návštěvníka obcí Podluží a Hodonínska. Rozdílnost půd, reliéf krajiny, orientace vinic a specifické mikroklima vtiskují zdejším vínům nezaměnitelný charakter. Stovky drobných vinařů, desítky menších

firem, ale samozřejmě i velcí producenti vín patří neodmyslitelně k atmosféře vinařských obcí této oblasti.

Na Podluží a Hodonínsku se prolínají dvě vinařské podoblasti – Slovácká a Velkopavlovická, které pak spolu s podoblastmi Znojemskou a Mikulovskou tvoří vinařskou oblast Morava.

Slovácká vinařská podoblast leží na jihovýchodě Moravy a má velmi rozmanité přírodní podmínky. Tato podoblast zahrnuje 115 obcí, 8627 pěstitelů

Starodávné bečky ve vinném sklepe

vína a 4534 ha vinic. Ekologické poměry jsou velmi rozmanité.

Nejjihnější částí Slovácké podoblasti je Podluží se svahovými vinicemi na terénním zlomu k říčce Kyjovce nebo na výše položených rovinatých pozemcích s lehkou půdou. Nízká nadmořská výška a lehká půda stupňují intenzitu letních teplot, což přispívá k produkci vín s výrazným odrůdovým charakterem. Bílé odrůdy zastupují Veltlínské zelené, Ryzlink rýnský, Rulandské bílé, Rulandské šedé, Müller Thurgau či aromatický Sauvignon a Muškát Moravský. Z červených to pak jsou odrůdy Frankovka, Zweigeltrebe, Modrý Portugal či Svatovavřínecké. Zajímavostí je pak modrá odrůda Cabernet Moravia, která byla nově vyšlechtěna v podlužácké obci Moravská Nová Ves panem Lubomírem Glosem a která je pěstována již na 1% rozlohy všech vinic v ČR.

Velkopavlovická vinařská podoblast se území Podluží a Hodonínska dnes dotýká pouze prostřednictvím obcí Moravský Žižkov a Čejkovice. Se svými dvěma a půl tisíci hektary vinic se řadí na druhé místo za Mikulovskou podoblast. Téměř šest tisíc registrovaných pěstitelů dává tušit, že tady můžete vidět skutečně tradiční vinařství, které je nedílnou součástí života většiny místních obyvatel.

Vinařské zajímavosti

Dokladem významu vinařství pro oblast Podluží a Hodonínska nejsou pouze plochy obdělávaných vinohradů, ale také udržované vinné sklepy, sklepní uličky či sklepní osady. Návštěvníky přitahují nejen svou malebností, ale také přibývajícimi možnostmi zdejší znamenitá vína ochutnat a sklepy si prohlédnout.

Mezi zajímavé sklepní lokality patří osada Nechory u Prušánek s téměř pěti sty vinnými sklepy. Dále mezi ně můžeme zařadit sklepní uličky Pod Novosádky v Čejkovicích, Dubňanská hora u Dubňan, V předních a Pod Čaganovem v Dolních Bojanovicích, Výmol, Zátíší a U myslivny v Moravské Nové Vsi, Slavín v Ratiškovcích, U cihelny, U

Až hrozny dozrajú, do beček putujú

myslivecké chaty a Těšické budy v Mikulčicích, Hradíštěk v Týnci nebo sklepní areál U hřiště v Hruškách. Nemůžeme ovšem pominout ani Josefovské budy v Josefově, Výlety v Moravském Žižkově či sklepní uličky ve Starém a Novém Poddvorově nebo třeba vinné sklepy v Lužicích, Tvrdonicích, Kosticích a Lanžhotě.

Ve významném vinařském centru v Čejkovicích je navíc možno navštívit 650 metrů dlouhý sklep vybudovaný řádem templářů, kterému obec od 13. století patřila.

Vinařské akce

V posledních letech se stal ve většině vinařských vesnic Podluží a Hodonínska největším lákadlem fenomén dne otevřených sklepů. Tyto vinařské akce, konané v jednotlivých obcích každoročně v pevně daném termínu, jsou určeny nejen obdivovatelům sklepní architektury či milovníkům vína, nýbrž i příznivcům místního folkloru, regionálních tradic a gastronomie. Mezi nejvíce vyhledávané patří den otevřených sklepů v Tvrdonicích (červen), Novém Poddvorově (červen), Moravské Nové Vsi (červenec), Hruškách (červenec), v Čejkovicích (srpen), a v Mikulčicích (srpen).

Vinařství ve spojení s národopisnými tradicemi je možno poznávat rovněž na slavnostech zarážání hory či třeba na vinobraní. Zmíněné zarážání hory lze každoročně navštívit např. v Týnci (srpen), Prušánkách (srpen) nebo Josefově (srpen). Oslavy vinobraní vám pak nabízí Prušánky (září) a Moravská Nová Ves (září).

Další významnou vinařskou akcí probíhající snad v každé obci jsou tradiční košty vín, kde si místní i „přespolní“ vinaři mohou vzájemně porovnat výsledky své práce na vinohradech.

Moravské vinařské stezky

Moravské vinařské stezky tvoří ucelenou síť značených cyklistických tras pojmenovaných podle devíti v minulosti uznávaných vinařských podoblastí jižní Moravy. Každá z nich má svou vlastní vinařskou stezku, s bohatou a neopakující se nabídkou pro všechny skupiny návštěvníků či turistů. Podlužím a Hodonínkem prochází celkem tři tyto stezky, a to Vinařská stezka Podluží, Vinařská stezka Mutěnická a páteřní Moravská vinná stezka.

Vinařská stezka Podluží prochází téměř všemi obcemi Podluží a Hodo-

nínska, a je tak nejdelší stezkou ležící v naší oblasti. Je to nejjižnější okruh Moravských vinařských stezek vedoucí převážně rovinatou oblastí charakterizovanou pěstováním vinné révy, kde se střídají úseky vedoucí po silnicích s malebnými trasami mezi vinicemi či se stinnými cestami na březích rybníků a v závětví lužního lesa. Pohostinné vinaře a lahodné víno najdete na stezce Podluží téměř všude, a navíc poznáte i živé vinařské společenství a ojedinělé ukázky lidové sklepní architektury.

Okruh, jenž má délku bezmála 115 km, je také přímo propojen s trasou mezinárodního cyklokoridoru, ze kterého se na něj můžete dostat cestami lužního lesa po několika málo šlápnutích do pedálů.

Moravská vinná stezka je páteřní trasou ojedinělé sítě regionálních cyklistických tras procházejících malebnou krajinou jižní Moravy. Červeně značená Moravská vinná stezka prochází všemi moravskými vinařskými podoblastmi a protíná sedm z deseti okruhů místních vinařských stezek. Na její trase leží 70 vinařských obcí, mezi něž patří např. Čejkovice, Starý Poddvorov, Dubňany či Ratiškovice, desítky chráněných přírodních lokalit i významné historické a architektonické památky kraje.

Dřevěný vinařský lis z Dolních Bojanovic

Krajina u Slovanského hradiště v Mikulčicích

Jde o nejjihnější část moravského Slovácka. Podluží daly jméno tůně – luže, které jsou i v současnosti neodmyslitelnou součástí lužní krajiny, Hodonínsku pak dominuje jeho přirozené centrum – město Hodonín.

Mluvíme o ráji rybářů, lovců, biologů a vůbec všech, kteří mají rádi svéráznou krásu lužní krajiny. Na své si zde přijdou především ornitologové, kteří se mohou potkat s více než 250 druhy ptáků. Pokud se týká dravců, je oblast luhů zřejmě nejbohatší lokalitou střední Evropy; pravidelně jich tu hnízdí hned jedenáct druhů. Jmenujme alespoň luňáka červeného, orla mořského, orla královského a raroha velkého. Také entomologové říkají, že lužní lesy na Soutoku jsou nejbohatší lokalitou střední Evropy. Mezi nejkrásnější brouky patří krasci, kterých zde žije více než 50 druhů, což je polovina druhů této skupiny, vyskytujících se v České republice. V řekách, tůních, zatopených lokalitách po těžbě hlíny apod. žije celkem 49 druhů ryb. Prakticky všude v blízkosti vodotečí objevíme známky přítomnosti bobra, který k nám přišel z Rakouska a v lužních lesích našel ideální podmínky pro svůj život. V září pravidelně nastává čas říje jelenů a koncem října pak i daňků. Troubení bojovně

naladěných jelenů a rocháňí daňků patří k nezapomenutelným zážitkům z podzimních lesů.

Podluží a Hodonínsko je pestrobarevnou oblastí, v níž se snoubí unikátní přírodní a kulturní hodnoty. Část území zasahuje do Lednicko-valtického areálu a současně leží v Biosférické rezervaci Dolní Morava, jež také nese statut UNESCO. Najdeme zde mnoho lokalit, jež jsou součástí celoevropské soustavy ochrany přírody Natura 2000. V oblasti se také nacházejí mokřady zahrnuté pod mezinárodní Ramsarskou úmluvu o ochraně mokřadů.

Tesařík obrovský

Leknín bílý

Lužní lesy v širokých říčních nivách Dyje a Moravy náleží k nejbohatším ekosystémům střední Evropy. Z celkové plochy lužních lesů v ČR jich na Podluží najdeme celou čtvrtinu! Hodnota krajiny však nespočívá pouze v bohatosti rostlinných a živočišných druhů, ale rovněž v historii vývoje jejího rozhodujícího fenoménu – lužního lesa.

Ekosystém zdejšího lesa se začal vyvíjet po poslední době ledové, zhruba před 10 000 lety. Jeho dnešní podobu však rozhodujícím způsobem ovlivnil člověk. Charakteristické části lesa s dubovými velikány ale vznikly jako hospodářský záměr lesníků, proto sem již od 18. století patří i místa s pasekami a mladými porosty, které jednou dospějí a budou obdivovány budoucími generacemi. Trvalá krása a ekologická stabilita lužních lesů je zaručena dostatkem vody a rovnoměrným zastoupením všech věkových kategorií lesních porostů.

Původní „přírodní“ lužní les měl zcela jiný charakter než ten, který známe dnes. Jeho současnou podobu s převahou dubu letního a jasanu úzkolistého vytvořili lichtenštejnští lesníci v 19. století. Ve velké míře vysévali žaludy do zemědělsky připravené půdy, která byla ještě po několik let souběžně využívána k pěstování polních plodin, a teprve potom převládl les. Dnes tak nikoho nenapadne, že současné lužní lesy Podluží se svou majestátností a s pestrými společenstvy rostlin a živočichů jsou vlastně ekosystémem vytvořeným člověkem!

Podle výskytu dřevin s tvrdým nebo měkkým dřevem rozlišujeme tvrdý a měkký luh.

V **měkkém luhu**, kde je celoročně vysoko položená hladina podzemní vody a často zde dochází k záplavám, se vyskytují společenstva, jejichž základ tvoří převážně vrba bílá, vrba červenavá, olše lepkavá a topol šedý. Z keřů je hojná vrba popelavá, krušina olšová, brslen evropský. Zajímavý je vzácný výskyt liány révy vinné lesní, která má na Podluží jedinou v ČR známou lokalitu výskytu. V **tvrdém luhu** jsou dominantními dřevinami dub letní, jasan úzkolistý, jilmy habrolistý a vaz. V sušších lokalitách to

jsou navíc javor babyka, habr obecný a lípa srdčitá. V bohatém keřovém patře převládají hloh obecný, brslen evropský, kalina obecná, svída krvavá a další.

Zcela specifickou kategorií jsou lužní louky, které se vyvinuly v celé řadě typů v závislosti na hladině podzemní vody. Tyto louky hrají významnou roli i v životě některých druhů ryb, které je v době záplav využívají pro svoje rozmnožování.

Přírodně cenná a zvláště chráněná území

Národní přírodní rezervace Ranšpurk (19,2 ha, vyhlášena 1949) se nachází jižně od Lanžhota na území obory Soutok. Rezervace je jedinečnou ukázkou lužního lesa, který byl od 30. let 20. století ponechán samovolnému vývoji. Díky tomu se tady dnes nacházejí vzácné druhy hmyzu a dřevokazných hub.

Národní přírodní rezervace Cahnov - Soutok (13,5 ha, vyhlášena 1949) leží pouze několik kilometrů jižněji od Ranšpurku. Lokalita je, stejně jako Ranšpurk, významným zbytkem lužního pralesa, který byl po ukončení pastvy v polovině 19. století ponechán vlastnímu vývoji. Nalézá se tu množství vzácných druhů hmyzu, vzácné vlhkomilné rostliny a řada dřevokazných hub.

Přírodní rezervace Stibůrkovská jezera (28,62 ha, 1994) je lokalitou složenou se zaplavovaných lužních luk, tůň vzniklých v místě mrtvých ramen řeky Moravy a lužního lesa. Rezervaci, patřící k posledním zbytkům zachovalých mokřadů v nivě Moravy, najdeme přibližně kilometr jihovýchodně od Tvrdonic. V lokalitě rostou typická rostlinná společenstva nivních luk, zajímavá je i vegetace vodních rostlin, ve které jsou nejnápadnější lekníny bílé. Ve vodě zde má zastoupení i naše nejmenší vyšší rostlina drobnička bezkořenná, dorůstající velikosti jen něco okolo 1,5 mm. Mokřady obývají mnohé druhy ptáků vázané na tento typ stanoviště. Je tu možno pozorovat dravého motáka pochopa, potápku malou, slípku zeleonohou nebo moudivláčka lužního, který si z trávy a zvířecí srsti staví ty-

pická hnízda ve tvaru kapky, zavěšená na tenkých větvích. Stibůrkovská jezera jsou významnou rozmnožovací lokalitou obojživelníků, hlavně žab. Vyskytuje se tady též škeble rybníční, patřící v současnosti mezi zvláště chráněné druhy živočichů.

Přírodní rezervace Františkův rybník (19,5 ha, 1994) – najdeme ji asi dva kilometry východním směrem od hraničního přechodu Poštorná – Reintal. Rybník, obklopený rákosinami a loučkami s pískomilnou vegetací, je významný zejména výskytem vzácných druhů živočichů a také mokřadních a vodních společenstev rostlin. Pravidelně se tu setkáme s více druhy skokanů a dochovala se i početná populace

Pochop rákosí

malé rybky – piskoře pruhované. K nejvýznamnějším vodním rostlinám patří růžkatec potopený.

Přírodní rezervace Skařiny (13,20 ha, 1956) je důležitou součástí Přírodního parku Mikulčický luh. Tato rezervace leží u slepého ramene Moravy asi tři kilometry jihovýchodně od Mikulčic. Skařiny jsou významnou ornitologickou lokalitou s hnízdištěm vzácných ptačích druhů, např. volavky popelavé, ledňáčka říčního, čapa bílého nebo moudivláčka obecného. Výjimečně sem zalétají vzácné druhy dravců – luňák červený, příp. orel mořský. Z ostatních dravců se zde běžně vykytuje káně rousná, kalous ušatý či poštolka obecná. Rezervace je význačným příkladem lužního lesa s velmi bohatým bylinným patrem. Najdeme v něm třeba orsej

Vydra říční

jarní, česnek medvědí, křivatec žlutý a vzácnou dymnivku nízkou. Lokalita je také bohatá na obojživelníky, zvláště žáby, a hmyz, zejména pak brouky a motýly.

Přírodní rezervace Stupava (53,54 ha, 1996) se nachází poblíž říčky Kyjovky, severozápadně od Hodonína. Tvoří ji teplomilná doubrava, která je domovem vzácných druhů hmyzu.

Přírodní rezervace Špidláký (20,9 ha, 1992), kousek od Čejkovic, představuje v zemědělské krajině jižního Slovácka jednu z posledních zbytků stepí. Zahrnuje tři lokality s výskytem původní květeny panonských stepí, jež jsou domovem vzácných druhů hmyzu. Svůj název dostala od terénních vyvýšenin tzv. špidláků, které nápadně vystupují z okolní rovinné krajiny.

Přírodní památka Očovské louky (35 ha, 1990), nalézající se na okraji Hodonína, je výjimečná vlhkými ostřicovými loukami s výskytem vzácných rostlin a živočichů, zejména ptáků a obojživelníků. Vidět zde můžete ropuchu obecnou, ropuchu zelenou nebo žabku s ohnivě oranžovým bříškem – kuňku obecnou. Meliorační zásahy, provedené v minulosti, měly negativní vliv na vodní poměry luk, a původní druhy bahenních rostlin proto postupně mizí.

Přírodní památka Nivky za Větrákem (0,24 ha, 1993), mezi obcemi

Starý Poddvorov a Mutěnice, je malou lokalitou s loukou a lesem, na které se vyskytují vzácné druhy rostlin.

Přírodní park Mikulčický luh, ležící mezi řekou Moravou a Mikulčicemi představuje typickou ukázkou lužní krajiny s lesem tvořeným převážně dubem letním, jilmem ladním, jasanem a habrem úzkolistým. Park je významnou ornitologickou lokalitou a jeho součástí je i známá archeologická lokalita.

Území mezinárodního významu

Biosférická rezervace Dolní Morava Světová organizace pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO zřizuje v jednotlivých státech biosférické rezervace (BR) jako ukázky vyváženého vztahu lidských aktivit v krajině a přírodního prostředí. V roce 2007 jich bylo ve světě více než 500, z toho šest v České republice.

BR Dolní Morava byla vyhlášena v roce 2003 a představuje území, které svou různorodostí a bohatstvím rostlin a živočichů jinde v naší vlasti nenajdeme. Na ploše jen o něco málo větší než 350 km² objevíme vedle velkých památkových a kulturních hodnot také území, kde se vyskytují unikátní části přírody. Zmínit lze rozsáhlé komplexy lužního lesa a luk na dolních tocích řek Kyjovky, Dyje a Moravy. Součástí BR je i harmo-

nická komponovaná krajina Lednicko-valtického areálu, jež zasahuje také na Podluží.

Natura 2000 je soustavou lokalit na území členských států Evropské unie, na kterých jsou chráněna zachovalá stanoviště a nejvzácnější a nejohroženější živočišné a rostlinné druhy. Jejím cílem je kromě zachování druhů, biologické rozmanitosti a zlepšení stavu přírodních stanovišť také vytvoření souladu mezi zájmy ochrany přírody a šetrným hospodařením v příslušných lokalitách. Území, která se mají stát součástí této soustavy, jsou navrhována jednotlivými členskými státy a samotnému návrhu předchází dlouhý proces sběru informací, mapování lokalit a druhů a také připomínková řízení.

Naturu 2000 tvoří dvě základní kategorie. První z nich jsou tzv. ptačí oblasti a druhou evropsky významné lokality. Ptačí oblasti jsou území, která splňují přesně stanovená kritéria pro život nebo rozmnožování ptáků. Zpravidla se jedná o hnízdiště, zimoviště anebo pravidelná shromaždiště například tažných druhů. Vyhlášení evropsky významných lokalit zase slouží k zachování, nebo obnově, přírodních stanovišť, na kterých se nacházejí vzácné druhy živočichů či rostlin. V oblasti Podluží a Hodonínska se nachází hned několik lokalit Natury 2000.

Ptačí oblast Soutok - Tvrdonicko je lužním komplexem charakteristickým sítí vodních kanálů, mokřadů, periodicky zaplavovaných nivních luk, lesních porostů a osamoceně rostoucích dubů. Tato pestrá nabídka přírodních stanovišť poskytuje mnoha ptačím druhům ideální podmínky pro život a rozmnožování. Z významných druhů je zde možné nalézt lejska bělokrkého, strakapouda prostředního, ledňáčka říčního, žlunu šedou nebo dravce včelojeda lesního, luňáka červeného a luňáka hnědého, orla královského či raroha velkého. Oblast je významnou zastávkou a shromaždištěm vodních a tažných ptáků.

Ptačí oblast Hovoransko - Čejkovice se nachází mezi obcemi Čejkovice, Hovorany a Vrbice a je charakteristická

rozptýlenou zelení a hustými porosty keřů lemujících polní cesty, okraje lesa a břehy vodotečí. Na tomto nevelkém území je zachováno tradiční hospodaření, díky kterému se udrželo vhodné prostředí pro výskyt mnoha druhů ptáků, z nichž nejvýznamnější je strnad zahradní, jenž zde našel jediné početnější hnízdiště v České republice. Dalšími významnými druhy ptáků jsou strakapoud jižní, obývající staré sady, a pěnice vlašská žijící v pásech keřů podél polních cest.

Evropsky významná lokalita Niva Dyje je velmi cenným úsekem řeky Dyje s přirozeným charakterem toku, typickým výskytem četných meandrů a mrtvých ramen a zachovalým rozsáhlým komplexem lužních lesů a luk. V nivě se vyskytují mnohé vzácné druhy živočichů, například žába kuňka ohnivá, drobná ryba hořavka ohnivá nebo druh netopýra vrápenec malý. Předmětem ochrany se zde staly i mnohé druhy hmyzu, třeba tesářík obrovský, páchník hnědý a lesák rumělkový.

Evropsky významná lokalita Soutok - Podluží je nejrozsáhlejším komplexem lužních lesů, luk a mokřadů na dolním toku řek Moravy a Dyje. V podmínkách České republiky je

ovšem unikátní i kvalitou porostů tvrdého luhu, který zde převládá. Typické pro toto území jsou sušší nezaplavované zbytky starých říčních teras a písčiny přesypů, tzv. hrůdy, jež vystupují nad okolní terén a od okolí se odlišují jak biologicky, tak půdními podmínkami. Významným prvkem jsou zde rovněž kontinentální zaplavované louky. Komplexem lesních a lužních porostů se prolíná řada vodních kanálů s hojnou vodní vegetací a s četnými ohroženými druhy rostlin. V lokalitě se také vyskytuje řada ohrožených a chráněných živočišných druhů, mimo jiné čolek podunajský, vydra říční nebo bobr evropský.

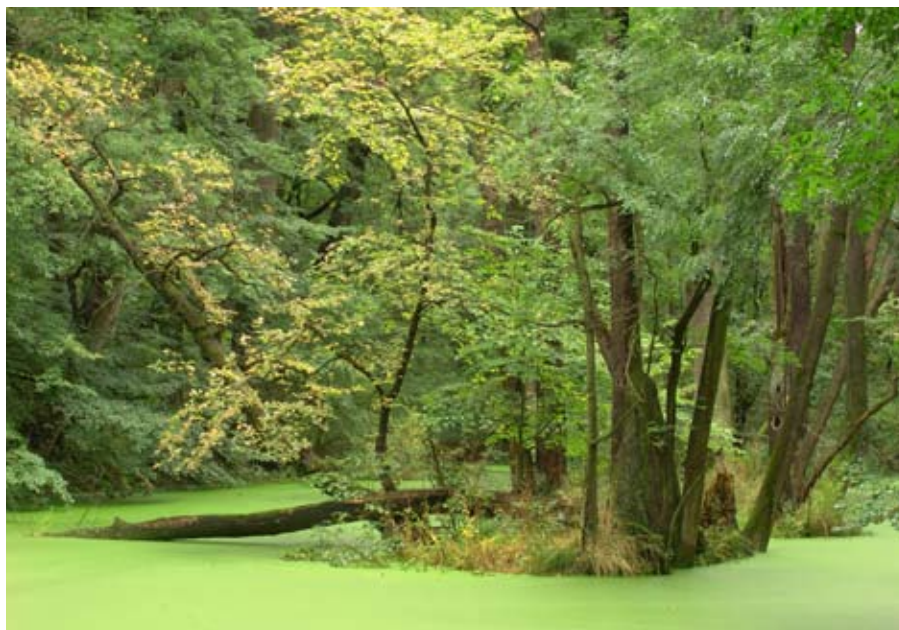
Evropsky významná lokalita Hodonínská Doubrava – komplex mimořádně druhově pestrých lužních lesů vymezený pomyslným trojúhelníkem, na jehož vrcholech leží Mutěnice, Hodonín a Dubňany. Lesy jsou charakteristické vysokým podílem teplomilných dubových porostů rostoucích na písku. Vyskytují se tu chráněné druhy rostlin, např. mečík bahenní, kosatec různobarvý nebo kavyl písčný. Najdeme zde i vzácné druhy živočichů, kupř. netopýra černého, kuňku ohnivou, a chráněné druhy – hmyzu roháče velkého a přástevníka kostivalového.

Volavka popelavá

Evropsky významná lokalita Očov vyniká v odlesněné zemědělské krajině mezi Hodonínem a řekou Moravou několika stovkami hektarů lužního lesa se zastoupením tvrdého i měkkého luhu a zaplavovaných kontinentálních luk s výskytem ohrožených a vzácných rostlin, jako jsou česnek hranatý, ostřice černoklasá nebo violka nízká. Vyskytuje se zde i rybka hořavka duhová, jejíž rozmnožování je zcela vázáno na přítomnost škeblí, uvnitř kterých dochází k oplodnění jiker a prvotnímu růstu potěru.

Evropsky významná lokalita Čejkovické Špidláky je charakterizována stepními trávníky s druhově bohatým zastoupením teplomilných trav, mezi nimiž najdeme řadu zvláště ohrožených a chráněných druhů rostlin. Roste zde, jako na jednom z pouhých tří míst v naší zemi, pelyněk jihomoravský a objevíme tu též katrán tatarský, kterému se pro jeho zajímavý způsob šíření semen říká stepní běžec. Po odkvětu se celá rostlina odlomí, vítr ji žene krajinou, přičemž se postupně uvolňují semena. Stepní charakter lokality vyhovuje i vzácnému brouku stěvlíkovi, jenž se zde také vyskytuje.

Lužní les

Odpolední zastávka pod ořechy

Nejhezčí pohled na svět je ze sedla. Říká se to o koních, ale tohle rčení platí beze všech pochyb také pro kolo. A zvláště na Podluží a Hodonínsku. Tato převážně rovinatá oblast je totiž jako stvořená pro cykloturistiku. Tak osedlejte svého miláčka a prožeňte ho po nejhezčích cyklostezkách na jihu Moravy.

Kolo patří na Podluží a Hodonínsko snad odjakživa. Potkáte tady babku v kroji na starém předválečném vehiklu stejně jako třeba manažera v obleku na horském kole. Jezdí tu starosta, zastupitelé, radní i poslanci. Jezdí tady střízliví i opilci. Invalidé, nemocní s chřipkou k lékaři. Jezdí se od jara do zimy, v dešti i na sněhu a náledí. Jezdí se do vinohradu a do fabriky, na nákup, na úřad, do kostela i do vinného sklepa. A nikoho nic od jízdy na kole neodradí. Ani pokuty. Podluží a Hodonínsko je protkáno množstvím cyklistických stezek, jež jsou napojeny na rakouské i slovenské příhraničí. Dálkové cyklotrasy spojují Podluží a Hodonínsko s rakouskou Vídní, českou Prahou a polským Krakovem. Nelze opomenout Lichtenštejnské stezky nebo síť Moravských vinařských stezek, které vás mezi vinohrady a vinnými sklípky přivedou k tekutému pokladu této země.

Své nezastupitelné místo na Podluží a Hodonínsku mají lidové zvyky a tradice. Stavění máje a krojové hody, slavnost zarážení a otevírání hory, besedy u cimbálu, fašanky, vinobraní. Také lidová architektura vás provází prakticky na každém kroku – nesčetná boží muka, malované kapličky, žudra domů a vinné sklepy či celé sklepní ulice tvoří neodmyslitelný kolorit místních obcí. Věřte, že v sedle bicyklu se tady rozhodně nudit nebudete. A až objevíte onoho génia loci, který se v této krajině skrývá, budete se sem už pořád vracet.

Projížďka kolem Jarohněvického rybníka

Cyklisté na Podluží a Hodonínsku vítáni

Ano, cyklisté jsou na Podluží a Hodonínsku vítáni. A věřte, že to není jen slovní klíšé. Důkazem toho budiž projekt stejnojmenného názvu Cyklisté vítáni, jehož autorem a garantem je Nadace Partnerství. Jedná se o celonárodní certifikační systém, který z pohledu cyklistů prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů. Turistická zařízení, která projdou certifikací, jsou označena zelenobílou známkou s usmívajícím se kolem. Certifikace obsahuje standardy srovnatelné se systémy jiných evropských zemí.
www.cyklistevitani.cz

Dálkové cyklotrasy vedoucí přes Podluží a Hodonínsko

Beskydsko-karpatská magistrála
Trasa: Břeclav – Hodonín – Vsetín – Český Těšín.

Délka trasy: 276 km.

Cyklotrasa vede podél hranic se Slovenskem, ze slováckého Podluží do Bílých Karpat, luhačovickým Zálesím na Valašsko a pod úpatím Beskyd do Slezské nížiny. Prochází po cyklotrasách č. 43/44, 45, 46/47. Podluží opouští v Rohatci.

TIP

Z Břeclavi do Hodonína

Délka trasy: 31 km.

Břeclavská kasárna malovaná, V Hodoníně za vojáčka mňa vzali... Tyto dvě lidové písničky si můžete zpívat cestou na kole, ve skutečnosti jsou ale už pouhou historií – v obou kasárnách jsou dnes byty pro místní obyvatele. Trasa vás povede rovinatým terénem proti proudu řeky Moravy, přes jihomoravské obce, které stále žijí bohatým folklorním životem a tradicemi.

Trasa: Břeclav (muzeum, židovská synagoga, koupaliště) – Lanžhot (muzeum, folklor) – Kostice – Tvrdonice (národní slavnosti Podluží v písni a tanci) – Týnec (Hradištěk – romantické ná-

městíčko obestavené vinnými sklípky) – Moravská Nová Ves (vinařské uličky Výmol a Zátíší) – Mikulčice (Slovanské hradiště – národní kulturní památka) – Lužice (folklor, víno) – Hodonín (Masarykovo muzeum, zoologická zahrada, lázně, koupaliště, přístav...).

Moravská stezka

Trasa: Lednicko-valtický areál – Podluží a Hodonínsko – Uherskohradištsko – Kroměřížsko – Olomoucko – Horní Pomoraví – Jeseníky.

Délka trasy: 310 km.

Cyklotrasa vede převážně podél řeky Moravy z jižní Moravy až do Jeseníků. Podluží protíná od Břeclavi do Hodonína a Rohatce a v této své části kopíruje Beskydsko-karpatskou magistrálu.

Moravská stezka tvoří spolu s tzv. Jantarovou stezkou páteř Moravsko-slezských dálkových cyklotras, které protínají Slezsko a Moravu od severu k jihu a jejich celková délka je přes tisíc kilometrů. Tyto cyklotrasy mají být v budoucnosti součástí panevropských cyklotras – Euro-vela č. 6 (Normandie – Černé moře) a Euro-vela č. 9 (Baltské moře – Jaderské moře).

Greenways Praha - Vídeň

Trasa: Praha – Příbram – Tábor – Jindřichův Hradec – Znojmo – Valtice – Vídeň.

Délka trasy: 470 km.

Greenways Praha Vídeň je síť stezek a tras pro cyklisty, pěší, jezdce na koních či vodáky. Páteří je dálková cyklotrasa, která spojuje dvě evropské metropole. Na ni navazují tematické okruhy – Greenways Rožmberského dědictví, Greenways Lichtenštejnského dědictví a Greenways řemesel a vyznání. Z Podluží se na tuto dálkovou trasu dostanete přes Břeclav do Valtic, kde se můžete rozhodnout, zda na Prahu nebo na Vídeň...

www.prahawien.greenways.info

Tematické cyklostezky

Moravské vinařské stezky

Trasy: Každá z deseti vinařských oblastí má svůj vlastní okruh vinařských stezek. Všechny okruhy jsou propoje-

ny páteří Moravskou vinnou stezkou. Tato vinařská magistrála spojuje Znojmo s Uherským Hradištěm. Vinařské stezky vedou převážně vinicemi a sady, a to zpravidla po místních komunikacích. Na všech směrových a informačních tabulích je znázorněno logo Moravských vinařských stezek. Barva loga určuje, na které ze stezek se návštěvník nachází. V každé obci, jež se nachází na vinařských stezkách, lze nalézt informační panel s mapou tras v dané vinařské oblasti.

Délka tras: celkem 1200 km.

www.stezky.cz

Náš cyklista

Vinařská stezka Podluží

Pro Podluží je nejvýznamnější Vinařská stezka Podluží, která má délku 115 km. Vinné sklípky a výtečné víno najdete na Podluží prakticky v každé obci. Zastavte se na pohárek, poznejte pohostinnost místních vinařů a ojedinělé ukázky lidové sklepní architektury.

TIP

Za vínem na Podluží a Hodonínsko

Délka trasy: 32 km.

Pokud máte kladný vztah k vínu, není co řešit. Tato trasa je pro vás jako stvořená. Nezapomeňte však na to, že alkohol na silnici nepatří, a tak si raději naplánujte v některém místě na trase nocleh. Až budete příjemně společen-

Tady jezdí opravdu všichni...

sky unaveni, bude se vám hodit.

Trasa: Hrušky (vinné sklepy) – Moravská Nová Ves (sklepní uličky) – Prušánky (sklepní vesnička Nechory) – Nový Poddvorov (vinné sklepy) – Čejkovice (gotická tvrz, Templářské sklepy) – Starý Poddvorov (větrný mlýn) – Dolní Bojanovice (vinné sklepy, folklor).

Další doporučené trasy

Za historií Velké Moravy

Délka trasy: 37 km.

Na Pohansku najdete muzejní expozici v prostorách empírového loveckého

zámečku, který v letech 1810 až 1811 nechal postavit rod Lichtenštejnů. Významné archeologické naleziště u Mikulčic představuje největší objevené centrum Velkomoravské říše, a není divu, že aspiruje na zápis do seznamu památek světového dědictví UNESCO. Trasa: Z Břeclavi po Vinařské stezce Podluží na Pohansko – Lanžhot – zde odbočit na cyklotrasu č. 44 směr hraniční přechod Lanžhot/Brodské (SK) – před ním doleva po hrázi řeky Moravy po Moravské stezce (kopíruje cyklotrasu 44) až k odbočce doleva na Mikulčice-Valy.

www.mikulcice-valy.info

Doporučené neznačené trasy v okolí Hodonína

Malý hodonínský okruh

Délka trasy: 56 km.

Trasa: Hodonín – Lužice – Josefov – Prušánky – Nový Poddvorov – Mutěnice – Dubňany – Ratíškovice – Rohatec – Hodonín.

Trasa protíná spádové vinařské obce Města Hodonín. Její převýšení je minimální a cyklistům přinese příjemné zážitky zejména díky sklepním uličkám, kulturním památkám a především z přílivitého prostředí pohostinného kraje.

Ve dvou se to lépe táhne

Velký hodonínský okruh

Délka trasy: 86 km.

Trasa: Hodonín – Lužice – Josefov – Prušánky – Nový Poddvorov – Čejkovice – Čejč – Mutěnice – Dubňany – Milotice – Vacenovice – Rohatec – Hodonín.

Trasa je tipována pro více trénované cyklisty. Mírné kopečky na Poddvorovsku nebo Čejči by však neměly odradit ani ty méně zdatné. Při vyjíždce zaujmou především krásná panoramata nad vinicemi, vysázené hřebeny jižních svahů nebo četné víkendové folklorní a krojové akce.

Hodonínský okruh Podluží

Délka trasy: 26 km.

Trasa: Hodonín – Lužice – Mikulčice – Moravská Nová Ves – Týnec – Lužice – Hodonín.

Trasa je vedena z části folklorně bohatými obcemi a lužním lesem na Podluží. Doporučujeme zastávku na Lužáku v Lužicích.

EURO okruh

Délka trasy: 23 km.

Trasa: Hodonín – Holíč (SK) – Skalica (SK) – Hodonín.

Tento okruh zavede naše cyklisty na Slovensko, a to do Holíče a skalického přístavu. Příjemné prostředí v bezprostřední blízkosti řeky Moravy a Bažova kanálu může přinést nejen zážitky z rybářské kuchyně, ale také z projíždky na lodi.

Otvírání jara na Podluží

Podluží a Hodonínsko aktivně

Letní koupaliště v Hodoníně

Pokud nepatříte mezi typy plážových povalečů a dáváte přednost aktivnímu odpočinku, nemohli jste si pro svoji dovolenou vybrat lepší místo. Podluží a Hodonínsko vám nabízí neopakovatelné zážitky od pěších a cyklistických výletů přes vinařskou turistiku, plavbu lodí po řece Moravě nebo Baťově kanále až po vyhlídkové lety, třeba v balonovém koši.

Odložte starosti, přijďte se bavit na Podluží a Hodonínsko. Začít můžete třeba cykloturistikou. „Cyklistickými stezkami je protkána celá země,“ namítnete. Ale kde jinde jsou spojeny s vinařskou turistikou v prostředí jedinečných vinných sklípků a s pohostinností místních vinařů? Už po několika pohárcích lahodného nápoje v chládku kvelbeného sklepa několik metrů pod zemí rázem zapomenete na uspěchaný svět plný starostí a stresů tam nahoře nad vámi.

Naložte kolo na palubu lodi a nechte se svézt meandry řeky Moravy či Dyje. Řadu rekreačních možností a příjemně strávené chvíle nabízí i historický plavební Baťův kanál. Třeba v pronajatém hausbótu. Chcete si zaplavit, zasurfovat, zahrát bowling nebo dáváte přednost rybaření? Žádný problém.

A po aktivním odpočinku přijde možná vhod nějaká místní specialita, pochopitelně opět nejlépe s pohárkem dobrého vína. Co byste si však rozhodně neměli nechat ujít, to jsou zdejší vyhlášené folklorní slavnosti. Už jste viděli ruční stavění obrovské máje? Přijďte na krojové hody nebo vyhlášené národopisné slavnosti Podluží v písni a tanci. Zatančujte si s krojovanými páry „pod májů“ a věřte, že na tenhle večer nikdy nezapomenete.

Tož vítajte na Podluží a Hodonínsku!

Žijeme aktivně a spokojeně

Podluží a Hodonínsko aktivně

Bařtův kanál a řeka Morava

Pokud máte rádi tekoucí vodu a rádi se po ní plavíte na palubě lodi, nemůžete vynechat historickou vodní cestu Bařtův kanál s třinácti plavebními komorami, které vyrovnávají převýšení 18,6 m na zhruba 65 kilometrech. Bařtův kanál je splavný ze Sudoměřic (Skalice na Slovensku) do Otrokovic. Původně sloužil jako dopravní cesta pro přepravu lignitu z Ratíškovic do elektrárny v Otrokovicích. Dnes má výhradně rekreační využití. Pokud chcete netradiční fotografie z dovolené na Hodonínsku, je to ideální příležitost.

Na víkend do hausbótu

Nákladní plavidla dnes už na Bařtově kanálu nenajdete. Můžete tady proto strávit klidný víkend, půjčit si v některé z půjčoven na trase malý motorový člun pro čtyři až pět osob, na který se vejdou i kola nebo třeba gril. Nebo se nechejte svézt velkou výletní lodí s průvodcem, případně si lze pronajmout hausbót a prožít tu celou dovolenou, okořeněnou zážitky z výletů po okolí. Velmi oblíbené se v poslední době staly tzv. „Kulinární plavby“ s místními gastronomickými specialitami. Bařtův kanál je samozřejmě přístupný i pro ty, kdo mají vlastní člun, a to bez jakýchkoli poplatků.

Rodina na raftu

Plavby za zábavou

Bez oprávnění je dnes možno řídit malá plavidla do výkonu 20 kW, která jsou schopna pouze výtlačné plavby s max. rychlostí 20 km/h. To znamená, že osoba starší 18 let může řídit plavidlo bez zvláštního povolení či průkazu, v půjčovně ho obsluha pouze proškolí k manipulaci s lodí. Provoz na Bařtově kanálu začíná dle počasí většinou již v dubnu, oficiální Odemykání plavební sezóny je vždy 1. května, provoz končí Zamykáním plavební sezóny“ dne 28. října. Obě akce doprovází bohatý kulturní program, plavby na lodích a další překvapení. Mimo to probíhají v půjčovnách lodí v průběhu celé sezóny různé večery plné zábavy, country a grilování, zkrátka všeho co k létu a vodě patří! Provoz na Bařtově kanálu je omezen pouze plavebními komorami, které mají svůj provozní řád. www.batacanal.cz

Zajímavosti na trase

Bařtův kanál má průměrnou hloubku 1,5 metru, šířka je průměrně 12 m. Ponor lodí by neměl přesáhnout 80 cm a šířka lodi musí být do pěti metrů. Plavební hladinu udržuje 13 zdymadel, splavování jezů je zakázáno. Na celé

vodní cestě je kolem padesáti mostů, z nichž mnohé jsou unikátní technickou památkou. Je to například ojedinělé křížení vodních cest s lanovým lodním vlekem nebo výklopník u Sudoměřic, který v minulosti sloužil pro přemísťování nákladu z železničních vagonů na lodě. V současnosti slouží jako expozice a vyhlídková věž.

Přístav Hodonín

K dispozici jsou loďky, čluny, kánoe, vodní šlapadla i veslice a lze se též plavit na výletních lodích Konstancie (max. 60 os.) a Korálka (14 os.). Návštěvník má možnost občerstvení v celoročně provozované stylové restauraci Srub, postavené z hrubě otesaných kmenů. V areálu přístaviště, který se nachází v překrásné přírodě, je také sportovní hřiště, tělocvična a posilovna. Nyní je zde možno nově využít i služeb informačního Centra vodní turistiky, zajištěno je parkování i kempování. V areálu se běžně griluje, opéká a tančí v rytmu country muziky. Širokou nabídku a možnosti plavby naleznete na níže uvedených kontaktech. Nenechte si ujít Pohádkovou plavbu nebo Jižanského trosečníka! www.pristavisteujezu.cz

In-line ve dvou

Plavby po řece Dyji

Lodní doprava na řece Dyji na Podluží byla obnovena v roce 2001 po téměř půldruhém století od jejího zániku. První loď Sámo vyrobila a spustila na vodu domácí firma Alba z Ladné u Břeclavi. V současnosti společnost Lodní doprava Břeclav, s.r.o., provozuje několik lodí, a to nejen na Dyji. Lodě přepravují i cyklisty a kola berou zdarma. Pokud zavítáte na Podluží, je to určitě vhodný tip na netradiční výlet. Plavba romantickou krajinou Přírodního parku Niva Dyje má své kouzlo. Nalodit se můžete v přístavu v Břeclavi, který najdete v areálu Slovákého veslařského klubu (nad splavem) – už od příjezdu do Břeclavi z dálničního sjezdu vás sem navedou cedulky s označením Přístav. Na palubě vás přivítá opravdový kapitán, takže o bezpečnost se bát nemusíte. www.lodnidoprava.com

Vyhlídkové lety

Vyhlídkový let motorovým nebo bezmotorovým letadlem nad Podlužím a Hodonínkem pro vás bude jistě zážitkem, o kterém budete po návratu z dovolené rádi vyprávět. Trasu, typ letadla, typ letu i jeho délku si můžete předem zvolit. www.aeroklubbreclav.cz

Na koňském hřbetě

Nemusíte sedět přímo na hřbetě koně (ale i to je samozřejmě možné), nechte se svézt kočářem nebo historickou bryčkou. Anebo si jen zacválejte po lesních cestách, tak jako kdysi knížepán. Koňské farmy nabízí i další služby spojené s aktivním odpočinkem. A rovněž ubytování a stravu. Vyzkoušejte jejich nabídku v Hodoníně, Moravské Nové Vsi, Dubňanech, Josefově. Město Hodonín v březnu 2009 podepsalo se svými rakouskými partnery v Poysdorfu projekt přeshraniční spolupráce, který řeší právě podporu koňské turistiky. Jeho cílem je zařadit také tento styl do ostatních programů cestovního ruchu. www.hodoninsko.info

Rybolov a houbaření

Na své si na Podluží a Hodonínsku při-

jdou rybáři, řeka Morava a rozsáhlé rybníční soustavy na Hodonínsku skrývají nejedno tajemství, především jejich slepá ramena jsou plná kapitálních úlovků. V hlubokých tůňích narazíte třeba na výstavní sumce! Už jen ten klid a krásná příroda kolem. Rybářský ráj to napohled. Ale ani houbaři nepřijdou zkrátka, lužní lesy jsou plné hub. Pod staletými duby rostou právě hříby, ale samozřejmě i desítky dalších druhů hub. Při troše štěstí narazíte například na vatovce obrovského.

Sportovní střelba a myslivost

Mezi aktivní formy odpočinku patří bezesporu i sportovní střelba nebo myslivost. V prvním případě si můžete zastřílet na sportovních střelnicích v Hodoníně a Mutěnicích, kde kromě pistole, malorážky a vzduchovky můžete napsat také tětivu luku a kuše. V oborách (Soutok na Podluží, Radějov a Rohatec) jsou chováni jeleni, daňci a černá zvěř. Obora Soutok je největší v České republice. Rozprostírá se mezi řekami Moravou a Dyjí severně nad jejich soutokem. Jedinečná atmosféra lužního lesa, protkaného vodními

Parádní úlovek

kanály, slepými rameny a tůňemi, lesy se staletými soliterními duby, vzácná květena a ptáci, to vše nabízí jedinečné momenty i pro „lovce beze zbraní“. Stylová historická chata Dubravka v oboře Soutok poskytuje ubytování pro šest lovců.

V sedle u Moravy

Čejkovice

Rozloha katastru: 2506 ha
Počet obyvatel: 2500
Nadmořská výška: 208 m n. m.

Městečko leží v mírně zvlněném terénu západní části hodonínského okresu, protéká jím říčka Prušánka a hned ze tří stran je obklopeno vinohrady.

Vinařstvím ostatně obec nejvíce proslula. Písemně doloženo je zde už od 13. století, kdy tady začíná vinnou révu pěstovat řád templářů. Ten Čejkovice získal patrně před rokem 1240, první písemná zmínka o vesnici se ale vztahuje k roku 1248. Na templáři postavené tvrz často pobýval i řádový komtur Ekko. Po zrušení řádu se obce r. 1309 zmocnil nejvlivnější český šlechtic té doby Jindřich z Lipé. Poté následují v poměrně rychlém sledu rody pánů, příp. rytířů, z Kunštátu, Šternberka, Zástřizl, Lomnice a Prusinovských z Víckova.

V r. 1624 obdržel Čejkovice další řád, tentokrát jezuitský, za jehož správy dosáhlo svého vrcholu místní vinařství. Zároveň se však jednalo o období, kdy městečko postihly důsledky třicetileté války, nájezd Turků r. 1663 i uherských kuruců v r. 1705, kteří je skoro celé vypálili. Po zrušení Tovaryšstva Ježíšova v českých zemích přešel zdejší majetek do tzv. studijního fondu, jenž se měl stát ekonomickou základnou budoucí školské reformy. V r. 1785 navštívil Čejkovice císař Josef II. a traduje se, že na přímělu starosty zrušil své nepopulární nařízení o pohřbívání v plátně.

Z akcí zde pořádaných je možno připomenout prezentaci místních vinařských firem Vinné trhy Čejkovice (květen), tradiční krojové hody (srpen), zarážání hory (září) či známé atletické závody Čejkovická laťka (březen).

Z organizací a spolků lze pak upozornit na dechovou hudbu Vinařinka a mládežnickou dechovou hudbu Mutěňané - Čejkovjané, dále na dětský národopisný soubor Iskérka, mužský sbor Révokaz, a především na folklorní soubor Zavádka; ze sportovních oddílů na AC Čejkovice.

V obci najdeme celou řadu památek.

Úrodný kraj v okolí obce

Malebná sklepní ulička pod vinicí

Čejkovický zámek

Především jde o původně středověkou tvrz přestavěnou počátkem 18. století na zámek. Dominuje mu hranolová věž a nachází se v něm i někdejší jezuitská kaple, dnes obřadní síň, nebo Zámecká galerie vín nabízející vína čejkovických vinařů. Podzemní sklepní prostory úctyhodných rozměrů, kde mohl projet ozbrojenec na koni či plně naložený vůz, byly a nadále jsou pod názvem Templářské sklepy využívány pro uskladnění a zrání vín. Část zámeckého objektu v současné době slouží jako hotel. Kostel sv. Kunhuty byl rovněž založen již ve 13. století, několikrát vyhořel a v průběhu 18. a 19. století došlo k jeho přestavbě do dnešní podoby. V Čejkovicích

si lze sjednat i prohlídku malé expozice orientované na život T. G. Masaryka, a to v domku, v němž ona významná osobnost československé politiky prožila část svého dětství. V blízkosti zámku se nachází ještě památkově chráněná barokní sýpka, u kostela fara z 2. poloviny 18. století a lidové stavitelství zastupující usedlosti čp. 25 a 77. Na seznamu chráněných přírodních území jsou stepní lokality Čejkovické Špidláky. Významnými rodáky z Čejkovic jsou mj. profesor teologie, literát a filosof Dominik Pecka; žurnalista, básník a prozaik Svatopluk Wurm Čejkovský i kanovník, brněnský prelát a autor několika historických spisů Jakub Hodr.

Dolní Bojanovice

Dolní Bojanovice

Rozloha katastru: 1991 ha
Počet obyvatel: 2901
Nadmořská výška: 178 m n. m.

Obec Dolní Bojanovice leží v úrodné krajině Dolnomoravského úvalu, vesnicí protéká říčka Prušánka.

Nejstarší doklady pravěkého osídlení lokality pocházejí z mladší doby kamenné. Podle dalších archeologických nálezů bylo území obce i okolí později osídleno též Kelty a Slované.

Nejstarší písemná zpráva se řadí k roku 1196, kdy olomoucký kníže Vladimír daroval ves nazývanou Boyanowicz premonstrátskému klášteru Hradisko u Olomouce. Ve druhé polovině 14. století patřila obec pánům z Kunštátu a od počátku 16. století do roku 1848 byla součástí hodonínského panství. K důležitým zdrojům příjmů vrchnosti patřilo rybníkářství a vinařství.

Dolní Bojanovice velmi trpěly četnými válečnými nájezdy, nebezpečí představovaly rovněž požáry (obec zcela vyhořela třeba v r. 1863) nebo ničivé nemoci (epidemie cholery z r. 1867). Při osvobozovacích bojích v roce 1945 zde týden sídlil sovětský štáb maršála Malinovského.

Nejstarší písemný doklad o pěstování vinné révy v obci pochází z roku 1738. O tom, že „Bojanovský ryzlink“ měl znamenitou pověst, svědčí i fakt, že se dodával na císařský dvůr do Vídně. V roce 1905 bylo navíc v Dolních Bojanovicích založeno rolnicko-vinařské druž-

Žně našich předků

stvo Zádruha, první v českých zemích. Málokterá vesnice na Slovácku je tak proslulá kulturním, ale také náboženským životem jako Dolní Bojanovice. Setkáte se zde s bohatě zdobeným krojem, starobylým nářečím i zvyky. Z tradičních slavností jsou vyhlášené zejména Svatováclavské hody (září) a Hodky s vinobraním (říjen) či srpnové Zarážání hory. Mnohaletou tradici má Svatováclavský sbor a orchestr, dále zde působí dechové hudby Bojané, Šohajka a Liduška, cimbálové muziky Morava, Zádruha a Grajcar a další hudební skupiny. V obci je též základní umělecká škola, kterou navštěvuje

více než 300 žáků. Svou tradici tu má i ochotnický divadelní soubor. Každoročně se pořádá Jarní hudební festival (březen – duben), na němž se milovníkům vážné hudby představují špičkoví umělci z domova i ze zahraničí. Pozornost návštěvníků upoutá barokní kostel sv. Václava z roku 1734, upravený koncem 19. století, kapličky Nejsvětější Trojice, sv. Floriána a sv. Jana Křtitele a také dřevěné, bohatě vyřezávané, památkově chráněné kříže. Přístupná veřejnosti je tzv. Slovácká chalupa – památka lidového stavitelství s číslem popisným 217. Tajemné a dosud zdaleka ne zcela probádané zůstávají chodby v objektu vzpomínaného vinařského družstva Zádruha.

V Dolních Bojanovicích se narodili: Petr Esterka, římskokatolický pomocný biskup pro Brno a českou komunitu žijící mimo naši republiku; Michal a Růžena Komosní, tvůrci podlužáckých krojů; František Vymyslický, autor zmíněných vyřezávaných křížů; František Esterka, vědecký pracovník zabývající se problematikou vrtně - výplachového inženýrství v naftovém průmyslu; Pavel Janeček, učitel hudby, regenschori, pracovník kultury, vydavatel učebnic hudby; Jan Pospíšil, akademický malíř, a další.

Slovácká chalupa

Sklepní ulička

Dubňany

Dubňany

Rozloha katastru: 2257 ha
Počet obyvatel: 6514
Nadmořská výška: 200 m n. m.

Město v dolňácké části Slovácka obklopuje hned z několika stran – především z jihu a ze západu, ale částečně též z východu – rozsáhlý lesní komplex zvaný Doubrava. Od severu je chráněno poněkud vzdálenými vrcholky Ždánického lesa a Chřibů, ve směru na jih a jihovýchod se otvírá nížina povodí říčky Kyjovky. Výsledkem jsou velmi příznivé klimatické podmínky, které měly vliv na vznik zdejšího osídlení již od pravěku. První historicky doloženou osadou na katastru byly Jarohněvice (r. 1222). První písemná zpráva o vsi Dubňany ovšem pochází až z roku 1349, kdy se připomíná, že Čeněk z Lipého prodal obec Smilovi z Letovic. Název Dubňany je podle nejstarších zpráv odvozen od dubových lesů v Doubravě. Vesnice Dubňany vznikla v místech dnešního kostela sv. Josefa a nejstarší zápis týkající se její velikosti pochází z roku 1620, kdy je v místní kronice uváděno, že má 86 domů s 560 obyvateli. Tento počet se přirozeně v průběhu staletí výrazně měnil – zatímco v období třicetileté války žilo ve 14 domech jen 90 lidí, v roce 1819 je již uvá-

Koupaliště

děno 323 domů s 1 328 obyvateli. Ke skutečnému rozvoji však dochází poroče 1850, kdy v Dubňanech vzniká sklářský průmysl (Horní huť v r. 1868, Dolní huť v r. 1875), a hlavně hornictví (dnes již neexistující lignitové doly Jiříkovsko, Antonie, Rudolf, Marie a Pomoc Boží v 60. a 70. letech 19. století). Tehdy se také zemědělská vesnice mění v obec hornickou a tento trend je jen prohlouben rozvojem hornické činnosti v letech 1950 – 1980. V roce 1960 končí výstavba sídliště Lignit a Dubňany jsou cílem přistěhovalců z bližšího i vzdálenějšího okolí, kteří tady získávají práci. Dnem 1. 7. 1964 dostávají Dubňany

Dětské hřiště

statut města a dva roky předtím dosahují i nejvyššího počtu obyvatel ve své historii – 7 097.

Ani tento překotný vývoj ale nezabráňuje místním v pěstování vinné révy. Prvotřídní viniční trati ležící mezi Dubňany a Mutěnicemi i dnes produkují kvalitní bílá vína a vinné sklepy tu vytvářejí rozsáhlý vinařský areál. Tradice udržují ženské národopisné soubory Drmolice, Dúbrava a Dúbravěnka, mužský pěvecký sbor Dubňany, cimbálová muzika Dúbrava a dechová hudba Přespolanka. Z památek lze upozornit na již zmíněný novogotický farní kostel z roku 1885, ovšem se starším presbytářem hlásícím se do r. 1720. Vedle stojí empírová budova fary z r. 1859 a ve městě najdeme i hodnotné sochy (sv. Jan Nepomucký z r. 1797, sv. Vendelín z r. 1763) a dva kříže z let 1784 a 1786. V bývalé škole našla místo expozice hornictví a sklářství zaměřená na Dubňany a okolí, v níž se ovšem zčásti věnují i historii a národopisu tohoto města. Z přírodních pozoruhodností si zaslouží zmínku prastarý dub u Jarohněvického dvora, jehož stáří je odhadováno na zhruba 600 let. Široké možnosti sportovního a rekreačního využití nabízí městské koupaliště s různými vodními atrakcemi; navštívit lze rovněž Sportcentrum Želva.

Mezi osobnosti, které odsud pocházejí, patří mj. hudební skladatel Ludvík Poděšť, akad. malíř Vladimír Košťoval či spisovatelka Bohumila Dubňanská.

Krojové hody se těší bohaté účasti

Hodonín

Hodonín

Rozloha katastru: 6345 ha
Počet obyvatel: 25875
Nadmořská výška: 167 m n. m.

Okresní město a přirozené centrum Mikroregionu Hodonínsko, ležící v Dolnomoravském úvalu u řeky Moravy, vklíněné mezi řeku Moravu, tvořící hranici se Slovenskou republikou, a rozsáhlý lesní komplex Doubrava.

První historicky věrohodná zpráva o Hodonínu pochází z roku 1169, zdejší území však bylo osídleno mnohem dříve. Samotnému městu předcházela existence strážního hradu, k povýšení na město došlo až listinou manželky krále Přemysla Otakara I., královny Konstancie Uherské z roku 1228. Důležitým datem je rok 1512 – tehdy se mění statut Hodonína z města královského na poddanské, i tak ale zůstává střediskem rozvíjejícího se panství.

Roku 1841 projel Hodonínem po Severní dráze císaře Ferdinanda první vlak, což spolu s dřívějším (1783) založením tabákové továrny a následným vznikem cukrovarů a cihelen (Redlichova cihelna byla před 1. světovou válkou největší ve střední Evropě) znamenalo novou, průmyslovou etapu ve vývoji města, jen krátce zbrzděnou okupací pruského vojska v r. 1866, které s sebou přivleklo i epidemii cholery.

Pro kulturní dějiny města jsou důležité roky 1907, ve kterém je založeno Sdružení výtvarných umělců moravských v čele s bratry Úprky, Antošem Frolkou a dalšími, a 1913, kdy byl otevřen Dům umělců, nynější Galerie výtvarného umění.

Těžkou ránu spojenou se značnými ztrátami na životech občanů naproti tomu znamenalo spojenecké bombardování v listopadu 1944 a přechod fronty v dubnových dnech roku následujícího. Od padesátých let minulého století tvoří dominantu města vysoké komíny elektrárny.

Ze široké škály zde působících organizací uvedme aspoň divadelní soubor Svatopluk, folklorní soubor Dubina, Slováký krúžek Hodonín a samozřej-

Náměstí s radnicí a kostelem

mě Hodonínský symfonický orchestr a smíšený pěvecký sbor. Z neméně početné řady každoročně konaných akcí upozorníme třeba na soutěž dětských zpěváků lidových písní Věneček z romarynu Fanoše Mikuleckého (březen), hudební festival Concentus Moraviae (červen), Svatovavřínecké slavnosti (srpen), Svátek vína (září) nebo Císařské hody (říjen).

V Hodoníně může návštěvník také zamířit do barokního zámečku – Masarykova muzea s expozicí věnovanou TGM, stejná instituce má navíc na hlavní tepně města, Národní třídě, samostatný výstavní sál Evropa. Je tady též zmíněná Galerie výtvarného umění s díly předních slováckých výtvarníků, Muzeum naftového dobývání a geologie, zoo, dům kultury, Lázně Hodonín nabízející regenerační pobyty, říční přístav... Za zhlédnutí jistě stojí rovněž radnice z let 1902 – 1904 postavená ve stylu norimberské secese; kostel sv. Vavřínce z let 1780 – 1786, před kterým jsou barokní sochy sv. Šebestiána a sv. Jana Nepomuckého; dále mariánský sloup (1716); socha sv. Vendelína (1777); socha hajníka (1924) od Franty Úprky; kaple sv. Kříže (1720) se soukromou galerií Kaplička aj.

Nejslavnějším hodonínským rodákem je první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, z dalších lze vzpomenout starostu města v době první republiky Jaroslava Dobrovolského, umučeného za okupace; část života zde prožili např. i spisovatelé Ivan Olbracht, Gabriela Preissová, Jiří Mahen, malíři Martin Benka, Karel Novák a další.

Hodonínská Zoologická zahrada

Hrušky

Hrušky

Rozloha katastru: 1591 ha

Počet obyvatel: 1508

Nadmořská výška: 175 m n. m.

Podle pověsti tato lidnatá obec, ležící v bezlesé rovinaté, intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině u potoka Svodnice, obdržela svůj název podle rozložitě hrušně stojící prý kdysi v místech, kde je dnes střed vesnice.

Kostel sv. Bartoloměje

na jihu Moravy. Předtím zde r. 1605 řádili uherští bočkajovci, potom r. 1673 pro změnu Turci. Vůle k životu se však pokaždé prosadila a obyvatel postupně přibývalo. Od období první republiky až dodnes se na katastru obce těží ropa. V době 2. světové války se tu za pomoci místních občanů krátce ukrývala parašutistická skupina Clay se svou vysílačkou Eva. (Výsadbářům je věnována pamětní deska umístěná na místě jejich bývalého úkrytu.)

Podzimem zbarvený vinohrad

Areál vinných sklepů v uličce příhodně zvané Sklepní prozrazuje dlouholetou vinařskou tradici a „víno z Hrušek“ nadchne nejednoho znalce tohoto lahodného moku. Hrušky navíc protínají i Moravské vinařské stezky. Historii vinohradnictví ostatně dokládá též pečeť obce z roku 1622, na níž je vinařský nůž, hrozen a hrušeň.

Vesnice má bohatou náboženskou tradici, což mj. dosvědčuje překvapivý počet soch a křížů. Je jich více než desítky a za všechny budiž uvedeny aspoň sochy sv. Josefa, sv. Jana Nepomuckého, sv. Michala a Nejsvětější Trojice, díla z konce 19. století. A samozřejmě dominantou obce: kostel sv. Bartoloměje z roku 1861, který zdobí zvon s českým nápisem ze 17. století.

Hrušky často ožívají folklorním ruchem. Zpěvnost zdejšího lidu udržuje a rozvíjí především populární mužácký pěvecký sbor, dále dívčí sbor a dětský národopisný soubor Jatelinka. Autentické lidové písně, kroj i tance je možno spatřit každoročně o tradičních bartolomějských krojových hodech, konaných o svátku patrona místního kostela 24. srpna. Mezi další pravidelné akce pak náleží červencový den otevřených sklepů a březnová přehlídka vín a sýrů.

K osobnostem svázaným s obcí patří někdejší čl. reprezentant a rekordman, běžec Bohumír (Bob) Zhaňal, jenž tady prožil mládí.

V písemných pramenech se obec, vzniklá nejspíše kolonizací někdy na počátku 13. století, připomíná v roce 1368, kdy náležela k panství nedalekého hradu v Týnci. Spolu s touto državou se Hrušky v 15. století dostaly k panství břeclavskému, které v roce 1638 koupili Lichtenštejnové, v jejichž vlastnictví vesnice zůstala až do roku 1848. Obyvatelstvo bylo stíháno četnými válečnými útrapami středověku i novověku, neboť blízkost uherské hranice a otevřenost krajiny mu neskýtala mnoho příležitostí k záchraně. Velmi výrazně Hrušky postihla zejména třicetiletá válka, na jejímž konci bylo z původních 52 gruntů 48 zpustlých, čímž se obec zařadila mezi nejvíce postižené

Hrušecká děvčata v kroji

Josefov

Josefov

Rozloha katastru: 708 ha
Počet obyvatel: 410
Nadmořská výška: 186 m n. m.

Josefov se nachází v krajíně západně od Hodonína, kde převládají pole, vinice a sady. Bezprostředně za vsí protéká říčka Prušánka.

Obec byla založena roku 1782 na území bývalého panského poplužního dvora, postaveného na místě někdejší vesnice Kukvice, jež patřila k nejstarším osadám na Podluží. Poprvé se připomínají v roce 1383. Za česko - uherských válek v druhé polovině patnáctého století byly Kukvice vypáleny. K jejich obnově došlo před rokem 1528, za třicetileté války zanikly již ovšem definitivně a památka na ně zůstala jen v názvech polních tratí a vinic.

Nově vytvořený Josefov dostal pojmenování na počest císaře Josefa II. a pozoruhodné je, že jeho obyvatelé byli (na rozdíl od Dolních Bojanovic, pod něž zpočátku z hlediska správního spadali) osvobozeni od roboty. Už tehdy se jednalo o obec zemědělskou se značně rozšířeným vinohradnictvím, což zásadně nezměnila ani staletí následující. K osamostatnění Josefova do-

Smrtnica

šlo teprve v roce 1867 a deset let nato zde vznikla jednotřídní škola.

Součástí pestré lidové kultury v obci jsou prastaré zvyky, jako např. „smrtnica“, tedy tradiční vítání jara (o druhé neděli před Velikonocemi), krojové hody s ručním stavěním máje (červenec) nebo zarážání hory (září). Působí tu Mužácký sbor Josefov, ale např. i oddíl stolního tenisu a Kynologický klub. Nejstarší památku představuje barokní

Barokní socha sv. Anny

Vinný sklep

Jeřáb oskeruše

Plody oskeruše

socha sv. Anny, nacházející se na okraji vesnice směrem k Prušánkám, datovaná k roku 1760. Dle pověsti ji nechal postavit místní pastýř, který právě na tom místě našel zlatý poklad. V roce 1877 vznikl přestavbou z někdejší kapličky kostel zasvěcený Všem svatým. K zajímavostem této nevelké obce patří poměrně hojný počet stromů stále populárnějšího jeřábu oskeruše. Jedním z nich se Josefovští přihlásili do soutěže o titul Strom roku 2008 a s neuvěřitelným výsledkem 18 091 hlasů obsadili v rámci celé České republiky druhé místo.

Kostice

Kostice

Rozloha katastru: 1246 ha
Počet obyvatel: 1819
Nadmořská výška: 168 m n. m.

Východní část katastru obce se rozkládá v nivě Kyjovky a Moravy, zbytek území na terase nad nivou většinou pokrývají obhospodařované zemědělské kultury. Zdejší archeologické nálezy pocházejí z doby kamenné i bronzové, objeveny byly rovněž římské mince. První písemná zmínka o vesnici patrně kolonizačního původu je z roku 1384. Tehdy spolu s týneckým panstvím, k němuž patřila, připadla moravskému markraběti Joštovi. Majitelé se pak často měnili, a to až do roku 1638, kdy panství – tenkrát už břeclavské – odkoupil kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna. Blízkost uherské hranice znamenala, že obyvatelstvo nesmírně trpělo při všech vpádech z východní strany řeky Moravy (např. bočkajovci v r. 1605, kuruci o sto let později). Obec byla ovšem plněna rovněž husity či za třicetileté války. A řádil zde i oheň – r. 1829 Kostice až na jeden dům zcela vyhořely, z neštěstí se však poměrně rychle vzpamatovaly. V 19. a ještě na počátku 20. století bývalo zimním zaměstnáním občanů této zemědělské vesnice pletení košin do selských povozů. Vinice se tu sice začaly vysazovat teprve něco málo před sto lety, místní vína však dnes dosahují výborných kvalit.

Pokud jde o kulturní a národopisnou činnost, působí v obci hned dvě cimbalové muziky, a sice Jožky Severina a Důbrava, dále mužský a ženský pěvecký sbor. O zachování tradic Podluží, slováckých krojů a písní dbá i Slovácký krúžek Kostice, místní chasa a dětský folklorní soubor Kostičánek. Sportovní iniciativě pak vévodí kopaná a oddíl juda, který v místní Sokolovně každoročně hostí kolektivy judistů z celé naší republiky, dobře si vede i oddíl moderní gymnastiky.

Hlavní folklorní událostí jsou hody, konané každoročně po tři dny v polovině měsíce října, navštívit lze i jiné akce, třeba krojový ples o první lednové sobotě.

Pohled na obec od Kostického rybníka

Ve vesnici se nachází památkově chráněná kaple sv. Terezie z roku 1861. Kromě ní jsou v Kosticích památkově chráněny ještě kaple sv. Kříže, Balíkových kaple z r. 1898 a socha sv. Jana Nepomuckého. Vydáte-li se směrem na jihovýchod, naskytne se vám krásný pohled na Kostický rybník, louky a lužní les, místa oddechu a procházek místních občanů i návštěvníků.

Poměrně malá obec se může pochlubit celou řadou významných rodáků a občanů. Za všechny vzpomeňme zpěváky lidových písní Josefa Rampáčka či sourozence (Zdeněk a Božena) Baťkovy, skladatele lidových písní Františka Třetinu, akademického malíře Jaroslava Blažka nebo Františka Turečka, který získal ocenění Nositel tradice v oboru výroba lidové obuvi.

Dětský soubor Kostičánek

Ladná

Rozloha katastru: 1006 ha

Počet obyvatel: 1213

Nadmořská výška: 160 m n. m.

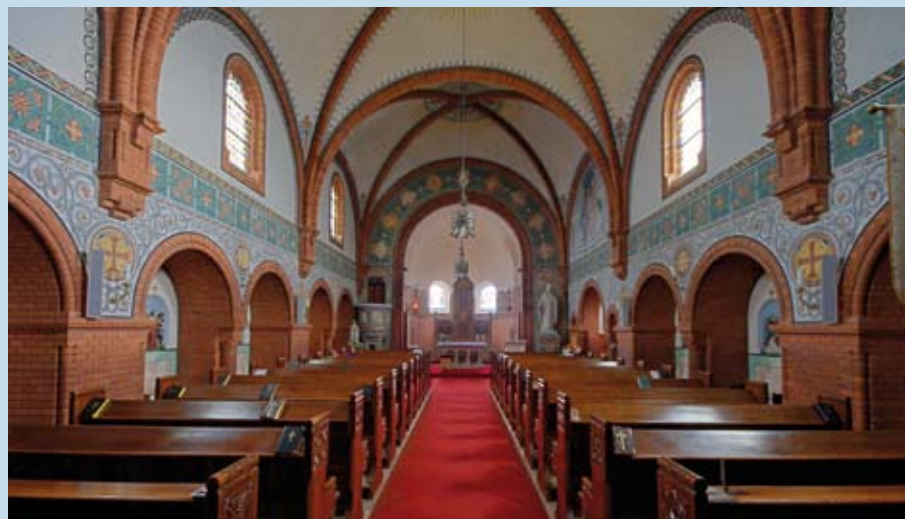
Obec Ladná, vklíněná na kusu moravské země mezi dálnicí Brno – Bratislava a lužními lesy podél Dyje, je tichým a klidným místem vhodným pro příznivce pěší turistiky a cykloturistiky. Představuje totiž jeden z ideálních vstupů do Lednicko-valtického areálu, kulturní památka na seznamu UNESCO.

Území, na kterém se tato nevelká vesnice nachází, bylo osídleno již v pravěku, což dokládají mj. objevy hrobů kultury se zvoncovitými poháry a lužické kultury i četnější nálezy kultury únětické. Ty napovídají, že zde bylo na počátku doby bronzové rozsáhlejší sídliště. Samotná Ladná vznikla německou kolonizací patrně krátce před rokem 1220, zřejmě v souvislosti se založením blízkého Podivína. O obci – nazývané tehdy jménem svého zakladatele Reinprechta – nalezneme první zmínku již v roce 1271. Často bývala jmenována

i jako Lanštorf (poprvé v r. 1581). Do počátku 16. století náležela k panství podivínskému, pak přešla pod panství břeclavské. Značně trpěla při válkách a nepřátelských nájezdech v 17. století, citelně se jí dotkly též průchody francouzských vojsk v letech 1805 a 1809. V době okupace byla přičleněna k Velkoněmecké říši. Rok 1950 přinesl změnu jejího úředního názvu na dnešní Ladná, ovšem v mezidobí 1976 až 2006 byla jen jednou z městských částí sousední Břeclavi. V lednu 2004 proběhlo místní referendum o odtržení obce od zmíněného okresního města a od 1. 7. 2006 je Ladná opět obcí samostatnou. Z tradičních akcí lze uvést třeba krojový ples (únor) nebo hody a hodky (září), při nichž se v případě vaší návštěvy jistě setkáte s členkami a členy Slováckého sdružení Lanštorfčané i dalšího sdružení – Chasa Ladná.

Hlavní památkou, jež bezesporu stojí za zhlédnutí, je novorománský kostel sv. Archanděla Michaela z roku 1912, dílo architekta rodu Lichtenštejnů Karla Weinbrennera, na které bylo údajně použito 250 druhů glazovaných a neglazovaných tvarovek a obkládacích cihel ze známé knížecí cihelny v Poštorné. Vedle toho tu najdete kapli sv. Michala z r. 1849, poklonu sv. Vendelína z 2. poloviny 18. století a boží muka z přelomu 18. a 19. věku.

Z rodáků pronikl do regionálního povědomí spisovatel František Čapka (pseud. Jakub Ach).

Interier kostela sv. Archanděla Michaela

Kaplička sv. Michala a kostel sv. Archanděla Michaela

Kaplička sv. Vendelína

Lanžhot

Rozloha katastru: 5485 ha
Počet obyvatel: 3742
Nadmořská výška: 164 m n. m.

Nejjihnější obec na Moravě, město Lanžhot, má rozlehlý katastr, jehož větší část se rozkládá v nivě při soutoku řek Dyje a Moravy. Zde najdete pravidelně zaplavované lužní lesy a nivní louky – jedinečné a mimořádně zachovalé biotopy středoevropského významu, jejichž rozloha nemá v České republice obdoby. Poprvé se jméno obce připomíná v roce 1384 ve tvaru Lanczhut oppido a překlad jeho německého názvu Landshut (tedy zemská stráž) odkazuje k někdejší funkci Lanžhota na hranici tří zemí – Moravy, Uher a Rakouska. Přes dnešní město v minulosti mnohokrát přešla vojska cizí i domácí, přičemž důsledky pro obyvatele byly nezřídka stejné. Zajímavostí zůstává, že obec patřící od r. 1496 Lichtenštejnům nepocítila důsledky devastující třicetileté války tolik jako lokality okolní, ostatně užila si svoje již v roce 1605 při vpádu bockajovců, kdy byla zcela vydrancována a vypálena. Tvrdé boje tu probíhaly koncem druhé světové války, ve dnech 5.–11. dubna 1945. Lanžhot, který ve vzpomínaných letech poroby jako jediný v celém českém a moravském pohraničí nepřipadl Německu, ale zůstal součástí protektorátu, byl první osvobozenou moravskou obcí. Cena za to byla ovšem strašlivá – mnoho mrtvých a zraněných

Chasa na náměstí při zahrávání hodů

občanů, částečné zničení obce a několik stovek padlých sovětských vojáků, z nichž mnozí dodnes leží v neznámých hrobech v lesích mezi řekou Moravou a Lanžhotem.

Od r. 1900 byla obec označována jako městyš, 27. června 2001 získal Lanžhot statut města.

Dnes žije mimořádně bohatou tradicí lidových zvyků a obyčejů, dosud je tady velmi rozšířeno charakteristické nářečí. O lanžhotských hodech doprovázených ručním stavěním čtyřicetimetrové máje a konaných v polovině září je možno stále spatřit několik desítek párů místních šohajů a děvčat v nádherném lidovém kroji. Ten však vesnická mládež obléká i v jiné sváteční dny spojené s církevními svátky a obřady nebo při zábavách, jakými jsou třeba krojový ples (leden) nebo fašank (únor). Oblibě se těší srpnové setkání lidových vypravěčů O lanžhotský přegulňák. Proslulost si získaly místní mužácký a ženský pěvecký sbor, známá je rovněž dechová hudba Lanžhotčanka.

Z památek si zaslouží pozornost kostel Povýšení svatého Kříže pocházející z roku 1550, ale za přispění knížete Jana z Lichtenštejna zcela přestavěný v r. 1893. Památkové ochraně se těší i

socha rudoarmějce a kaplička u silnice do sousedních Kostic; dodnes tu najdete tradiční domy s malovaným žudrem a podlužáckými ornamenty. S historií i národopisem Lanžhota se potom lze seznámit v místním muzeu.

Obcí prochází též cyklotrasa Moravská stezka a jako tip na přírodní zajímavost se dají nabídnout přírodní rezervace Ranšpurk a Cahnov – Soutok, které chrání části lesa pralesovitého charakteru. Pohled na slepá říční ramena, tůň či vyvýšeniny – tzv. hrůdy – představující vršky písečných dun je pro milovníka přírody neopakovatelným zážitkem. Celá oblast navíc vyniká jako mimořádně významné naleziště řady druhů živočichů, rostlin a hub a je podle Ramsarské úmluvy registrována jako mokřad mezinárodního významu.

Zdejší osobnosti zastupují zpěvačka lidových písní Božena Šebetovská, skladatelé těchto písní Rozalie Horáková a Vojtěch Bartoš, hudební skladatel Metoděj Prajka, velitel paraskupiny Clay – Eva Antonín Bartoš, vládní komisař v Břeclavi po r. 1918 Josef Pyskatý a také ministerský rada a autor scénáře k filmu O děvčicu, prvnímu snímku s národopisnou tematikou u nás, Josef Folprecht.

Krojovaný pár před muzeem

Lužice

Rozloha katastru: 752 ha
Počet obyvatel: 2830
Nadmořská výška: 176 m n. m.

Obec Lužice leží v úrodné krajině jižní Moravy, obklopena višňovými, broskvo-
vými a jabloňovými sady a samozřejmě
též vinicemi. K podzemnímu bohatství
tu patří dnes intenzivně využívaná na-
leziště ropy, zemního plynu a lignitu.
Název vesnice se odvozuje od četných
vodních ploch, které se zde v dávných
dobách rozlévaly.

Stopy prvních osadníků můžeme na
území Lužic sledovat již od mladší doby
kamenné (neolitu). Nejstarší písemná
zmínka o obci pochází z roku 1250,
kdy se dostala do majetku velehrad-
ského kláštera. V roce 1359 ji podle zá-
pisu v zemských deskách koupil Vilém
z Potštejna. Středověká zemanská tvrz,
která se tu nacházela, zanikla koncem
14. století. Počínaje rokem 1511 pa-
třily Lužice k hodonínskému panství.
V historii obce bylo – stejně jako u dal-
ších obcí regionu – nejtěžším obdobím
17. století, zvláště pak doba třicetileté
vátky. Vesnice tehdy několikrát zcela
zpusťla. Její novodobou historii pozna-
menal vznik a rozvoj průmyslu. Přímo
na katastru obce vyvíjelo v letech 1840
až 1931 činnost několik lignitových
dolů; v současnosti je v provozu už jen
mikulčický Důl Mír. V období 1870 –
1933 zde byl i velký závod na výrobu
skla. Přestože jsou Lužice převážně prů-
myslovou vesnicí s moderní rozrůstající
se bytovou výstavbou, lidový zpěv, ta-
nec a pestré kroje mají stále dost místa
v životě mnoha místních lidí. Důkazem
toho jsou mj. již tři „Stárci Podluží“ – ví-
tězové verbuňků na regionálních slavnostech Podluží v písni a tanci – pocházející z Lužic. Cyrilometodějské hody se tady slaví na počátku července, váže se k nim předhodové zpívání a beseda u cimbalu. Z jiného soudku je pak sochařské sympozium Dřevo – kámen konané rovněž v červenci. Působí tady mužský pěvecký sbor, Slováký krúžek Lužice, chrámový sbor, dětská cimbalová muzika, národopisný soubor Lužičá-

nek a mnoho dalších spolků, díky kterým žije obec po celý rok bohatým kulturním a společenským životem. A pokud zde náhodou zaslechnete francouzštinu, bude to nejspíš proto, že je v Lužicích návštěva z partnerské francouzské obce Isdes.

Dominantou obce je kostel zasvěcený velkomoravským věrozvěstům sv. Cyrilu a Metoději, dostavěný v roce 1874, s výzdobou malíře Jano Köhlera z r. 1932.

Nedávno byl rekonstruován tzv. Starý kvartýr, památka tradiční lidové architektury, prezentující stálou expozici bydlení i příležitostné výstavy. Příznivcům sportu je od roku 2008 k dispozici moderní sportovní hala v areálu TJ Baník a fotbalové hřiště s umělou závlahou. K rekreaci a sportu slouží také přírodní areál Cihelna s restaurací Lužák. Pokud ale zatoužíte po klidu a tichu přírody, zavede vás cesta k nedaleké soustavě hned několika rybníků v lokalitě Písečné. Zrcadlí se vodní hladina lemovaná smíšeným lesem, rájem houbařů, a obrostlá vrbami, rákosím a orobincem je domovem mnoha vzácných druhů vodního ptactva, živočichů a hmyzu. Na východ od obce se u břehů řeky Moravy s hnízdišti čápů nachází lužní les.

Výstava ve Starém kvartýru

Lužice jsou rodištěm muzikologa Miroslava Barvíka, známého naučnými rozhlasovými pořady o hudbě. Narodili se zde také učitel, grafik a bojovník proti fašismu Jaroslav Dobrovolský, dále Štěpán Kurka, jenž jako první čl. letec 2. světové války zahynul v roce 1939 při náletu v polském Deblinu, a Štěpán (Štefín) Příkazský, verbíř, lidový zpěvák a poslední lužický gajdoš, o jehož životě v Americe se zmiňují cestovatelé Hanzelka a Zikmund ve své knize Tam za řekou je Argentina.

Sochařské sympozium Dřevo – kámen

Mikulčice

Rozloha katastru: 1530 ha
Počet obyvatel: 1942
Nadmořská výška: 165 m n. m.

Obec proslavenou archeologickými vykopávkami v nedalekém Slovanském hradišti v Mikulčicích najdete jihozápadně od Hodonína, u říčky Kyjovky. Raně středověké hradiště, nacházející se na katastru obce, poblíž řeky Moravy, patřilo v 9. století k nejvýznamnějším střediskům Velkomoravské říše. Bohužel však nevíme, jak se jmenovalo, ani jakou plnilo úlohu ve správě státu, ve věcech hospodářských a církevních. Jeho celkovou osídlenou plochu lze odhadnout na 30 – 50 ha. Po pádu Velké Moravy snad mohla část obyvatel hradiště odejít do prostoru dnešní zastavěné části Mikulčic, odkud existují archeologické nálezy zařazované do 10. až první poloviny 11. století. První písemná zpráva o Mikulčicích se datuje k roku 1141, kdy jsou v majetku hradeckého velkofarního kostela v Břecloví. Ve vrcholném středověku stávaly na mikulčickém katastru i dvě tvrze, jež patrně zanikly v neklidných dobách husitských válek. Po celý středověk i

raný novověk je obec sužována vpády ze sousedních Uher, v 19. století trpí častými záplavami i četnými požáry. S počátkem těžby ropy a lignitu ve vzpomínaném 19. století začíná mít vesnice zemědělsko-dělnický charakter. V r. 1951 byly k Mikulčicím připojeny sousední Těšice.

Působí tu cimbálové muziky Slovácko i Slovácko mladší, dále Chasa Mikulčice, mužácký sbor a též chrámový sbor a orchestr čítající více než stovku účinkujících z obce a okolí.

Krojové hody se ve vsi konají třetí neděle v srpnu, a to spolu s akcí Víno a burčák z otevřených sklepů; předchází jim lednový košt pálenek, únorový krojový ples, dubnový košt vína a červnový Festival otevřených sklepů. Zapomenout nelze ani na působivé vánoční koncerty. V areálu Slovanského hradiště se každoročně 5. července pořádá Cyrilometodějská pouť, v květnu se tu o Pravoslavné pouti scházejí bulharští občané žijící v České republice a v červnu tu je pouť Řeckokatolická. Není proto divu, že jsou Mikulčice držitelem Ceny Rudolfa II. za příkladný vztah ke kultuře. Ze sportovních podniků si pak renomé vydobyl silniční běh Velká Morava zařazený do soutěže Grand Prix.

Památky přirozeně zastupuje hlavně výše zmíněné Slovanské hradiště v Mikulčicích se dvěma expozicemi (Velkomoravské Mikulčice – Knížecí hrad v údolní nivě řeky Moravy a Velkomoravské Mikulčice – Druhý kostel a sakrální architektura knížecího hradu) a prohlídkovým okruhem přibližujícím návštěvníkům základy několika objevených kostelů a knížecího paláce. Jistou zvláštností je tu poštovna Velkomoravské Mikulčice fungující přímo v areálu hradiště. Působí zde také pracoviště Archeologického ústavu Akademie věd ČR Brno.

Přímo ve vesnici stojí v jádru gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie, v němž je ke spatření unikátní oltář z dubových kmenů nalezených v korytě Moravy. Před chrámem našly své místo barokní sochy sv. Oldřicha a sv. Jana Nepomuckého a o kus dál v parku je vztyčen dřevěný tzv. Lekavých kříž, bohatě vyřezávané dílo lidového řezbáře Františka Vymyslického z Dolních Bojanovic. Kapli sv. Rocha (národní kulturní památka) u hřbitova zdobí malované slovácké žudro. Žudrem je ozdobena i fara a radnice, u níž stojí sousoší sv. Cyrila a Metoděje. Vzpomenout jistě lze též areál tzv. Těšických bůd při cestě do Lužic, příp. i mikulčické sklepy u myslivecké chaty a Důl Mír s těžbou lignitu. Pro výlet do lesů se dá doporučit Přírodní rezervace Skařiny s hnízdišti čápa bílého a volavky popelavé. Okolí této lokality je zahrnuto do Přírodního parku Mikulčický luh.

V pomyslném čele rodáků z Mikulčic stojí jistě skladatel mnoha známých slováckých zlidovělých písní, organizátor národopisného života na Podluží a spoluzakladatel a vedoucí redaktor národopisného a vlastivědného časopisu Slovácka Malovaný kraj František Hřebačka, známější jako Fanoš Mikulčický. Kromě něj odsud pochází i prvorepublikový divizní generál, pozdější vězeň komunistického režimu František Nosál či akad. sochař Jaroslav Jurčák a akad. malíř Pavel Vavrys. V boji s nacisty zahynul letec 311. bombardovací perutě ve Velké Británii Rudolf Bolfík.

Vymyslického kříž před kostelem

Upoutávka na Slovanské hradiště

Moravská Nová Ves

Moravská Nová Ves

Rozloha katastru: 2341 ha
Počet obyvatel: 2580
Nadmořská výška: 190 m n. m.

Převážnou část katastru jedné z největších obcí Slovácka tvoří intenzivně obhospodařovaná zemědělská krajina s převládající ornou půdou, najdeme tu ale též úzký pás lužních lesů lemující tok řeky Moravy a úrodné vinice. Zdejší území bylo osídleno již v pravěku, o čemž svědčí archeologickými nálezy zachycené sídliště lidu s keramikou zvoncovitých pohárů náležející do pozdní doby kamenné. Ve středověku tady pak stávala kolonizační osada velehradského kláštera nazývaná Walterstoph (první písemná zmínka je z roku 1261) a krátce nato Waltersdorf. Stejně jako celá řada dalších lokalit na hranici doplatila na svou polohu, po nájezdech z uherské strany střídavě zanikala a následně byla obnovována. Od roku 1384 se o ní již píše jako o Noveville, tedy Nové Vsi. Přívlastek Moravská však přijala až v roce 1911. Z významnějších vlastníků obce lze uvést kromě zmiňovaného velehradského konventu aspoň Žerotíny, k jejichž břeclavskému panství patřila od r. 1528, a také knížata z Lichtenštejna. Za jejich vlády došlo r. 1738 v části Podluží i k neúspěšné vzpouře poddaných, přičemž centrum se nacházelo právě v Nové Vsi. V roce 1807 byla ves povýšena na městyse a byly zde povoleny tři trhy.

Od počátku 20. století se dosud čistě zemědělská obec začíná přetvářet v poloprůmyslovou, v níž vyrostla řada nových podniků, ale kde si navzdory tomu nadále zachovává velkou důležitost pěstování vína. Vždyť je tu 160 hektarů vinohradů a zhruba 170 vinných sklepů, kde lze ochutnat širokou paletu odrůd zlatých a rubínových vín vynikající kvality! Stále je uchováván opravdu čilý folklorní život. S krásou lidového kroje, nádhernými písněmi i typickými tanci se můžete každoročně setkat např. o Dnu otevřených sklepů, který připadá na červenec, svatojakubských ho-

Tradiční hody „Pod zeleným“

dech poslední neděli v červenci, slavnostním zářijovém vinobraní, oslavě Svěcení vína konané 26. prosince nebo o krojovém plesu v poslední lednovou sobotu. Renomé si získal rovněž Den řemesel (1. května).

V obci aktivně působí Slovácký krúžek, mužský a ženský sbor, dětský folklorní soubor Jatelinka, vinařský spolek, sportovní kluby a další.

Památky zastupuje zejména kostel sv. Jakuba postavený v roce 1773, před nímž stojí sochy sv. Václava a sv. Floriána z první poloviny 18. století. Dalšími světky, jejichž plastiky v Moravské Nové Vsi uvidíte, jsou sv. Jan Nepomucký a

sv. Anna; vyplatí se i návštěva zdejšího hřbitova, kde se nachází náhrobní kámen vytvořený sochařem Frantou Úprkou. A konečně náruč otevírá též příroda: Ve sluncem rozpáleném, chvějícím se vzduchu ukazují cestu do lužních lesů oplývající jedinečnou faunou i flórou nádherná jezera...

Jistě by se dala zmínit řada jmen, která jsou v určité době spojována s obcí. Za všechny lze vzpomenout aspoň advokáta a tajemníka Svazu průmyslníků Slovenska v době předmnichovské republiky Josefa Maděřiče, pro nějž byl vytvořen výše zmíněný náhrobní kámen na místním hřbitově.

Sklepní ulička

Moravský Žižkov

Moravský Žižkov

Rozloha katastru: 1354 ha
Počet obyvatel: 1423
Nadmořská výška: 198 m n. m.

Obec leží uprostřed zemědělské krajiny, v níž převažuje orná půda, místy doplněná ovocnými sady a vinicemi, konkrétně se pak rozkládá v mělkém údolí na pravém břehu Prušáneckého potoka.

Zdejší území bylo osídleno již v pravěku, v cihelně nad Žižkovským rybníkem bylo například objeveno sídliště i hroby kultury lužické i sídliště kultury mohylové. Nalezly se tady rovněž slovanské hroby z 9. – 10. století.

Samotná ves patří ovšem k nejmladším v kraji, vznikla teprve v roce 1731 na popud inspektora lichtenštejnských panství Jana Maxmiliána Žižky, který rozhodoval o rozdělování půdy osadníkům a podle něj také obec dostala své jméno. Předtím se na jejím místě nacházela pouze knížecí myslivna a hřebčinec. Moravský Žižkov zpočátku patřil k sousedním Velkým Bílovcím, od kterých se odloučil v roce 1792 a od té doby je samostatný. V druhé polovině 30. let minulého století měla ve vesnici silné pozice Národní obec fašistická; od dob prv-

Pohled na obec ze žižkovských vinic

ní republiky se také v okolí těží ropa. Živá folklorní tradice se stále udržuje o hodech, které se konávaly vždy třetí zářijovou neděli. Dne 17. srpna 2002 však byl v obci vysvěcen nový kostel Panny Marie Vítězné a právě na ono datum byly poté hody na přání občanů přesunuty. K tomuto kraji patří samozřejmě i nádherná zákoutí vinných sklepů, není tedy divu, že v srpnu zde slaví vinaři – tradičním zarážením hory. Obec je známa svou tradicí ochotnického divadla (divadelní soubor Šejkspír),

mužského i ženského pěveckého sboru. K minulosti odkazuje několik litinových a zděných křížů z 19. století, socha sv. Jana Nepomuckého a kaplička sv. Floriána z roku 1852, která je ukryta v parku v centru vsi, kde si lze v příjemném stínu mohutných stromů odpočinout. Na park navazuje majestátní budova základní školy, v níž se děti učí již více než sedmdesát let a která spolu s dominantou zmíněného kostela zastupuje v Moravském Žižkově architekturu moderní.

Děvčata v kroji

Kaplička sv. Floriána

Nový Poddvorov

Nový Poddvorov

Rozloha katastru: 297 ha
Počet obyvatel: 168
Nadmořská výška: 246 m n. m.

Název dnešního Nového Poddvorova se stejně jako u obce sousední – Starého Poddvorova – odvíjí od zaniklé osady Potvorovice (a následně městečka Potvorova), jež patřila velehradskému klášteru a jež zanikla za česko-uherských válek v druhé půli 15. věku. Do současné doby po ní zůstal jen název trati Kosteliska.

Teprve v roce 1783 došlo za panování císaře Josefa II. k založení nynějšího Nového Poddvorova, konkrétně se tak stalo na pustých poddanských polích Mutěnické pahorkatiny, přibližně patnáct kilometrů západně od Hodonína. Soudíme-li podle kroje, pocházeli noví osadníci pravděpodobně z okolních obcí hanáckého Slovácka. Bonita půdy v této krajině byla velmi dobrá, tudíž není divu, že se obyvatelé věnovali zemědělství a na vhodně položených tratiích i vinařství – stále se zde daří těm nejnáročnějším odrudám. Od 40. let 20. století se v okolí těží plyn.

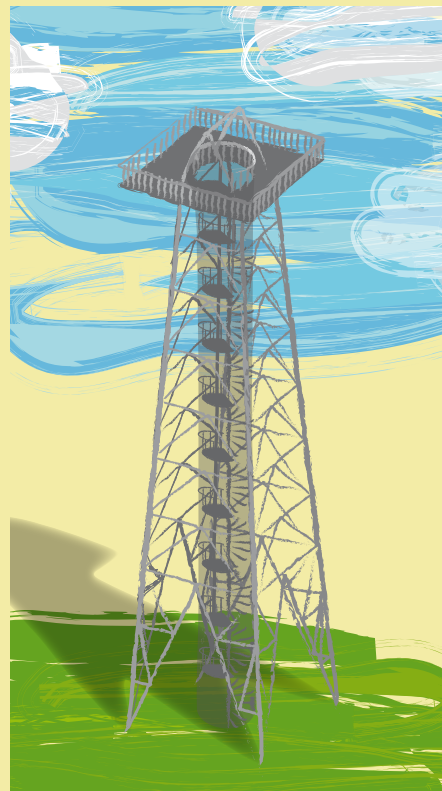
V červnu je v Novém Poddvorově každoročně pořádán Den otevřených sklepů. Největší turistickou zajímavostí zde,

Kaple Panny Marie

Vinné sklepy

v nejvýše položeném místě regionu Podluží, bezesporu představuje nově postavená, přibližně třicetimetrová rozhledna Na Podluží. Specifické je její architektonické řešení záměrně připomínající podobu těžní věže – důvodem je zdůraznění významu těžby ropy pro širší oblast Hodonínska a Podluží.

Rozhledna Na Podluží

Den otevřených sklepů

Prušánky

Prušánky

Rozloha katastru: 1414 ha
Počet obyvatel: 2120
Nadmořská výška: 185 m n. m.

Obec Prušánky leží západně od Hodonína, v mělkém údolí říčky Prušánky mezi dvěma vyvýšeninami zvanými Nechory a Jochy.

Okolí vesnice bylo osídleno již od pravěku, význačnější stopy přítomnosti člověka však pocházejí až z doby bronzové a také z časů příchodu slovanských kmenů – z tohoto období zde bylo archeology v trati Podsedky odkryto rozsáhlé pohřebiště včetně hrobu velmože.

První písemná zmínka o Prušánkách se váže k roku 1261. Tenkrát se obec – pod názvem Prusy (současné pojmenování je používáno od konce 16. století) – dostává do držení cisterciáckého kláštera ve Vizovicích. Po zániku konventu r. 1497 ji získává rod pánů z Kunštátu. To už je ovšem v důsledku česko-uherských válek probíhajících v druhé polovině 15. století pustá. Znovu osadit se jí podařilo až v první půli století následujícího. Roku 1536 přechází do majetku Prusinovských z Víckova, po Bílé hoře ji spravují olomoučtí jezuité a po rozpuštění řádu r. 1773 patří k majetku tzv. studijního fondu.

V 16. století se tu usadila komunita novokřtěnců, r. 1605 byla obec vypálena bočkajovci, r. 1842 téměř celá vyhořela, velmi ji postihla rovněž cholera přivlečená sem pruskými vojáky v roce 1866. Krátce poté se odtud vystěhovalo zhruba sto rodin do Ruska a hlavně do Chorvatska.

Dnes se valná část občanů věnuje vinařství, které má v Prušánkách tradici trvající několik set let a výsledkem jsou výtečné lehké bílé odrůdy vína. K vínu se váže i folklor, který tu zaznamenal velké oživení založením národopisného souboru Podlužánek, z něhož vzešly i cimbálové muziky Šohaj a Verbuňk. Aktivní je též Slovácký krůžek.

Největším svátkem jsou v obci srpnové krojové hody „pod zeleným“ spojené s besedou u cimbálu, konanou v jejich

Sklepní areál Nechory

předvečer. V lednu tu mívají mužácký a krojový ples, v září potom zarážání hory a vinobraní. Tyto slavnosti vinařů se odvíjejí v nenapodobitelné atmosféře známé lokality Nechory, kterou tvoří přibližně 400 vinných sklepů a jež je vzdálena jen kousek od vesnice. Dá se do ní dojet též vinařskou cyklostezkou. Nejvýznamnější kulturní památkou obce je pozdně barokní kostel sv. Isidora z roku 1758 postavený na místě původní kaple a skrývajícím i oltářní obraz od Ignáce Raaba. U cesty k Nechorám

stojí od roku 1847 socha sv. Jana Nepomuckého, v Nechorách samotných pak boží muka ze 40. let minulého století. Nejstarší plastikou je socha sv. Floriána z roku 1839, jež dnes našla místo v parku.

Z obce pochází např. zakladatel hodonínského symfonického orchestru Jan Nosek; filosof, vysokoškolský pedagog a publicista Jakub Netopilík či zakladatel několika dětských cimbálových muzik na Hodonínsku a Břeclavsku Pavel Čech.

Svatojánská noc

Nastal čas vinobraní

Ratíškovice

Rozloha katastru: 1260 ha
Počet obyvatel: 4082
Nadmořská výška: 207 m n. m.

Obec se nachází severně od Hodonína, ze tří stran obklopena rozsáhlým lesním komplexem Doubrava.

Území Ratíškovic bylo osídleno, pravděpodobně bez větších přerušení, již od mladšího paleolitu. Svědčí o tom archeologické nálezy snad ze všech následujících období až po příchod Slovanů. První písemná zpráva o obci se vztahuje k listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1131. Ve 14. století patřily Ratíškovice k majetku moravských markrabat, poté se v jejich držení střídaly různé zemanské, ale i panské rody (třeba Pernštejnové, páni z Lipé, Lichtenštejnové, Czoborové). Neklidno tu bylo za husitských i následných česko-uherských válek, kdy v bezprostředním okolí vesnice zaniklo hned několik osad (např. Jarohněvice, Roztrhánky). Zasáhl sem též pustošivý nájezd uherských bočkajovců v r. 1605, počet obyvatel pronikavě snížila třicetiletá válka. V roce 1762 se obec dostala do přímého vlastnictví panující habsburské dynastie. Tenkrát ještě měla zemědělský charakter, ke změně se začalo schylovat od poloviny 19. století, kdy tady vznikla cihelna, a hlavně od počátku 30. let století minulého – s vybudováním tehdejšího nejmodernějšího evropského lignitového Dolu Tomáš (dnes uzavřen) nesoucího jméno po svém zakladateli, průmyslníku Tomáši Baťovi. V souvislosti s těžbou byla zřízena i vagonová dráha do železniční stanice v Rohatci, aby se vytěžený nerost mohl přepravovat do Baťových zlínských továren, a také kolonie více než 30 moderních dvojdomků obyvatelů zaměstnanců dolu – místní část zvaná Baťovka.

Z tradičních akcí se v obci dají navštívit lednové krojové plesy nebo říjnové krojové hody. V květnu pak přijde řada na setkání mužských a ženských sborů v areálu vinných sklepů na Slavině nazvané Zpívání pod Náklem: o svátku sv.

Cyryla a Metoděje (5. 7.) se na vrchu Náklo koná Pouť u Liliového kříže. Druhá červencová sobota je věnována mezinárodnímu festivalu dechových hudeb. I dnes tedy hraje v Ratíškovických velkou roli folklor. Působí tu Dětská cimbálová muzika, Dětský folklorní soubor, Ratíškovská Dolina, Slovácký krúžek, Mužský pěvecký sbor či stále populárnější ženský pěvecký sbor Robky ze Sěčky. Hrají tady též dechové hudby Dolanka i mládežnická Veselá muzika. Velkých úspěchů v kopané dosahoval ve svém moderním sportovním areálu před časem FK Baník Ratíškovice hrající v roce 2000 dokonce finále ČMFS.

Mají zde Muzeum „Ve vagonu“ umístěné ve dvojici železničních vozů a informující především o hornictví v Ratíškovických a okolí. Jeho návštěvu lze spojit s krátkým výletem drážním šlapadlem po již zmíněné bývalé železniční vlečce vedoucí směrem na Rohatec. Památky obce zastupuje např. kaple sv. Josefa z roku 1850 nebo jen o sedm let starší kostel sv. Cyrila a Metoděje, v němž najdete pravděpodobně gotickou dřevěnou sochu Madony s Ježíškem. Nad vesnicí, na nejvyšším

vrchu Dolnomoravského úvalu – už uvedeném Nákle, je v upomínku na misi sv. Cyrila a Metoděje od r. 2004 instalován sedmimetrový Liliový kříž. Za procházku však určitě stojí rovněž lesy Doubravy. Oproti názvu se v nich téměř žádné listnaté stromy již nenacházejí, jelikož v 18. století tady došlo k rozsáhlému odlesnění a na otevřených plochách vytvořily písečné bouře duny o mocnosti několika desítek metrů. Problém byl vyřešen porostem borovic, přesto je tato oblast svým složením shodná s Gobi, nejsušší pouští na světě. Odtud také pochází výstižné neoficiální pojmenování tohoto lesního celku – Moravská Sahara.

Z obce vzešla poměrně dlouhá řada významných rodáků, mj. profesor etnologie a autor několika stěžejních odborných publikací z tohoto oboru Václav Frolec, baletní mistr a choreograf Národního divadla v Brně Ivan Příkaský, umělecký sochař Miroslav Kovařík, keramik Karel Němec, autor knih o obci František Toman nebo bojovníci proti nacismu Jaroslav Kotásek či Vít Příkaský a papežský prelát Viktor Mlejnek.

Děvčata v bohatě vyšíváných krojích

Rohatec

Rozloha katastru: 1745 ha

Počet obyvatel: 3413

Nadmořská výška: 181 m n. m.

Rozlehlou vesnici tvoří tři místní části – samotná ves s částí zvanou Na Kopci, dále Kolonie, jež ke svému pojmenování přišla v 19. století při vybudování kolonie domků pro zaměstnance zdejšího cukrovaru, a Soboňky vzniklé teprve v roce 1826 a k obci připojené až v roce 1960. Ves najdete asi pět kilometrů severně od Hodonína, z jedné strany ji ohraničuje řeka Morava, z druhé lesní komplex Dúbrava. Osídlena byla už v pravěku, nejpozději v mladší době kamenné. První písemnou zmínkou o obci je listina z roku 1270, kde je uvedeno jméno jejího vlastníka Tvrdka z Rohatce (de Rohaz). Podnětem k osídlení bylo zřejmě obchodní spojení Moravy s horními Uhrami přechodem přes řeku Moravu, o čemž svědčí prastarý přívoz – „pas rohatecký“. Někde v těchto místech stávala v dávné minulosti i tvrz a odtud se také Rohatec rozvíjel. Od četných meandrů řeky s písčivými výspami, tzv. rohy, také pravděpodobně získal svůj neobvyklý název. Obyvatelé se zabývali rybolovem, lovením raků a zemědělstvím.

Roku 1368 připadla ves k panství strážnickému a zůstala jeho součástí až do

r. 1848. V 15. století byla několikrát vypálena a podobně tomu bylo i v 17. století, kdy ji neminul vpád bockajovců a důsledky třicetileté války. Rozvoj nastává teprve od druhé poloviny 19. století, zejména po výstavbě výše zmíněného cukrovaru v Kolonii, jednoho z prvních na Moravě. Počátkem 20. století zde vznikla továrna na cukrovinky, později dobře známá Maryša. Roku 1986 sice Rohatec ztrácí samostatnost a je přičleněn k městu Hodonínu, ale jen na krátkou dobu – čtyři léta nato je opět samostatný.

Lidové umění se tu projevuje mj. při zdobení velikonočních kraslic vyškrobáním nebo malováním. V obci je činný dětský folklorní soubor a mužský i smíšený pěvecký sbor.

Pozvat návštěvníka je možno na ochutnávku vín o velikonočních svátcích nebo na dětský folklorní festival, který se koná zpravidla v květnu. Vynechat by ale nebylo vhodné ani tradiční krojové bartolomějské hody pořádané v srpnu, na něž týden poté navazují hodky.

Najdete tu malé obecní muzeum, zajímavý kostel sv. Bartoloměje z roku 1911 i stejnému světcovi zasvěcenou kapli – presbytář původního gotického kostela. Za zmínku stojí rovněž starobylý kříž.

Krásné je okolí Rohatce. Významným prvkem přírodního bohatství je neregulovaný úsek Moravy splavný malými

Kaplička

plavidly či výletní lodí. U obce končí Baťův kanál, který ve 30. letech minulého století vybudovali podnikatelé Tomáš a následně Jan Baťovi pro přepravu uhlí do svých továren na Zlínsku. Do katastru vesnice zasahuje i Přírodní památka Váté písky a Přírodní park Strážnické Pomoraví. Lesy Dúbravy jsou zase rájem houbařů, v tamní lokalitě Roztrhánky se našla též žlutavá forma hříbu meruňkového, jenž je zatím znám pouze ze dvou míst na světě.

Z osobností vynikli např. akad. malíř Karel Novák a kameník Rudolf Richter, maléřky a vyšíváčky Alžběta Salčáková či Alžběta Zahnašová; značné proslulosti dosáhla zejména textilní grafička Anna Netíková tvořící obrazy z nití.

Nová základní škola

Pestré kroje, kterým vévodí červená barva

Starý Poddvorov

Starý Poddvorov

Rozloha katastru: 546 ha
Počet obyvatel: 976
Nadmořská výška: 224 m n. m.

Obec najdete v Mutěnické pahorkatině, pod lesem Kapansko. První zmínka o existenci osady tehdy nazývané Potvorovice (Potowariz) pochází z roku 1209, devatenáct let nato byla zahrnuta do donace padesáti obcí věnovaných Přemyslem Otakarem I. cisterciáckému klášteru na Velehradě. V 2. polovině 15. století, za česko - uherských válek, však zanikla. Pusté Potvorovice zastavil klášter roku 1482 Protivcovi ze Zástřízli, jenž je roku 1529 prodal Heraltovi z Kunštátu k čejkovickému panství. Počátkem 17. století počiná osídlování nové, a to především z prostoru bůd pod vinohrady, což dokládá i pečeť z roku 1779. Přicházeli sem lidé ze Slovenska, Dubňan, Ratíškovic i odjinud. V průběhu času se také začalo měnit jméno obce, a to na Potvorov. Současný název obce se datuje k roku 1870, o čtyřiapadesát let později byl stanoven úředně. Od 40. let minulého století se v okolí těží ropa.

Ve Starém Poddvorově je stále živý folklor, jenž vynikne zejména při pořádání hodových veselíc. V polovině června jsou to dvoudenní dětské hody, které mají v současné době již charakter folklorní přehlídky dětských národopisných souborů s mezinárodní účastí; o první srpnové neděli se tu pak konají krojové hody. Z lidové tvořivosti je třeba vzpomenout vyšívání krojů či výzdobu velikonočních kraslic gravírováním. Obec, jejímž katastrem prochází vinařské a cykloturistické stezky, je taktéž známa pěstováním kvalitních odrůd vinné révy. Tradice zde udržuje dětský národopisný soubor Kordulka. Dominantu Starého Poddvorova tvoří zvonice z roku 1855 zasvěcená sv. Martinu a jméno stejného světce nese i moderní kostel z roku 1994. Upozornit lze také na sochu sv. Jana Nepomuckého z poloviny 19. století umístěnou u vstupu na hřbitov. Řada drobných sakrálních objektů, jako jsou obrázky,

Dětské hody – průvod

kříže a kapličky, se nachází též v okolí vesnice. Hlavní památkou je ovšem celodřevěný větrný mlýn beraního typu z roku 1870 zrekonstruovaný v roce 2003, jehož vnitřní interiér dokladuje dřívější výrobu mouky a přidružených produktů. Stojí na návrší, asi tři kilometry od obce, a údajně ho nechal posta-

vit jeden z občanů sousedních Mutěnic, který zbohatl díky nálezu vojenské pokladny.

K rodákům patří hudební pedagog a skladatel Pavel Jurkovič; biolog a autor řady lékařských publikací Augustin Svoboda, či za minulého režimu perzekvovaný kapucín Pavel Sasínek.

Větrný mlýn

Podzimní dýňobraní

Tvrdonice

Rozloha katastru: 2116 ha
Počet obyvatel: 2086
Nadmořská výška: 176 m n. m.

Obec leží na hraně vysoké, zemědělsky soustavně obdělávané terasy s poli a vinohrady vypínající se nad říčkou Kyjovkou.

Podle jejího jména někteří badatelé usuzují, že mohla být založena kastelem hodonínského hradu Tvrdišem připomínaným v roce 1169, první věrohodná písemná zmínka je ale takřka o sto let mladší – pochází až z roku 1264, kdy se po obci psal Jan z Tvrdonic. Stejně jako v případě dalších vesnic i Tvrdonice změnily v minulosti mnohokrát své majitele, z nichž někteří sídlili i na zaniklé vodní tvrzi, která ležela na loukách ve východní části zdejšího katastru, v trati nazývané Hradištko. Roku 1528 získal obec rod Žerotínů, deset let nato byly povýšeny na městečko. Pohromu pro něj znamenalo století následující doprovázené vpády ze sousedních Uher a devastující třicetiletou válkou. Počet obyvatel ve zle postižené zemědělské lokalitě, kde ale měli důležitou roli též rybáři, kteří se zde sdružili i do vlastního cechu, stagnoval dokonce ve století osmnáctém.

Dnes jsou již Tvrdonice dynamicky se rozvíjející obcí, jejíž obyvatelé si váží

Slovácká chalupa, krojovaná chasa a děti z Pomněnky v národopisném areálu

dědictví předků, které pečlivě udržují a rozvíjí. Vyrcholením folklorního dění nejen tady, ale v celém regionu, jsou národopisné slavnosti Podluží v písních a tancích pyšníci se dlouhou tradicí. Spolu s Mezinárodním folklorním festivalem ve Strážnici a Horňáckými slavnostmi patří mezi tři nejznámější akce tohoto typu na Slovácku. Konají se přímo v obci, a zejména ve zdejším národopisném areálu, vždy o prvním červnovém víkendu a rok co rok při-

lákají tisíce příznivců lidových zvyků. Kromě toho lze návštěvníka městečka pozvat třeba na krojové hody (první neděle v září) či Den otevřených sklepů (červen). Nikoho jistě nepřekvapí, že v Tvrdonicích vyvíjí činnost dětský národopisný soubor Pomněnka a Slovácký Podlužácký krůžek zahrnující ve svém rámci i proslulý mužácký pěvecký sbor sdružující také zpěváky ze sousedních Kostic. Krůžek spolupracuje s cimbálovou muzikou pojmenovanou podle místního rodáka, významného zpěváka lidových písní Jožky Severina. Sídlo tu má i dechová hudba Podlužanka.

K památkám se tady řadí novogotický kostel sv. Mikuláše z r. 1941, socha sv. Jana Nepomuckého z r. 1841, trojboká boží muka mající svůj původ patrně v 18. století. Prohlédnout si lze též národopisný areál se Slováckou chalupou. Vzácnou faunu a flóru prezentuje mozaika zachovalých luk a mokřadů v nivě Kyjovky a Moravy. Poklady lužního lesa jsou chráněny v přírodní rezervaci Stibůrkovská jezera.

Z osobností připomeňme kromě již zmíněného Josefa Severina aspoň známého podlužáckého folkloristu Jana Kružíka nebo mistra Evropy v judu v kategorii veteránů Jiřího Hasila.

Kostel sv. Mikuláše

Lekniny na Stibůrkovských jezerech

Týnec

Rozloha katastru: 1160 ha
 Počet obyvatel: 1054
 Nadmořská výška: 173 m n. m.

Obec se nachází ve svahu mezi říčkou Kyjovkou a komunikací spojující Břeclav s Hodonínem, na okraji pomoravního lužního lesa. Její název ve staročeštině znamenal oplocené místo.

Týnec je jednou z nejstarších osad na jihovýchodní Moravě a jediným poutním místem na Podluží. V písemných pramenech se sice připomíná až k roku 1244, kdy ji vlastnil Markvart z Týnce, bezesporu zde však slovanské osídlení existovalo mnohem dříve. Podle některých zpráv byla vesnice dokonce údajně knížetem Břetislavem I. roku 1030 darována kostelu sv. Petra v Olomouci. Důležitou roli tu sehrával zdejší hrad (či tvrz), jehož nepatrné pozůstatky je dosud možno najít na jihovýchodním okraji obce. Za husitských válek jej obsadila posádka Zikmundova zetě, rakouského vévody a moravského markraběte Albrechta, a roku 1426 byl proto – neúspěšně – obléhán husity. Zanikl patrně v 60. letech 15. století za válek poděbradských, byť se opět objevují též údaje, že v 16. století byl opraven a poslední jeho připomínka by měla odkazovat až k roku 1623.

Samotná obec, která velmi často měnila majitele, byla r. 1384 poprvé nazvána městečkem, roku 1580 ji zapálil žhář a četné zkoušky pro ni, jako pro celý kraj, přineslo zejména 17. století. Roku 1605 byl Týnec vypálen povstaleckými bočkajovci, čtrnáct let nato vyplněn císařským vojskem, útrapy přineslo další pokračování třicetileté války i rok 1663 – nájezd Turků. Také v této obci pokračovala obnova velmi pomalu...

Naštěstí se zde dosud dochovaly lidové zvyky, oděv i písně. Tradiční a nejvýznamnější akcí jsou hody „pod zeleným“ konané počátkem září (po svátku Stětí sv. Jana Křtitele), při nichž je možno obdivovat pestrost podlužáckého kroje hned u několika desítek svobodných chlapců a děvčat, místních

Kostel Stětí sv. Jana Křtitele

Interiér mariánské kaple

i přespolních. Krojový ples bývá pořádán v lednu či únoru; Dívčí vínek pak v listopadu. V obci jsou dva pěvecké sbory, které mají podíl na společenském životě: Jde o sbor mužáků a smíšený chrámový sbor. Kulturní dění doplňují rovněž mateřská a základní škola připravující každoroční vánoční akademii, dětský karneval, oslavu Dne matek, program ke Dni dětí, výstavy dětských prací atd. Z památek stojí za pozornost dominanta obce – poutní kostel Stětí sv. Jana

Křtitele pocházející z roku 1760 a rozšířený o více než sto let později. Dále lze uvést školu z r. 1832, přestavěnou v roce 1885, a také památkově chráněný dub pod kaplí P. Marie při cestě do Tvrdonic. Na jeho kmeni si určitě všimnete obrazu Madony s Ježíškem. K místu se váže legenda, že se zde Bohorodička zjevila vojákovi. Při pokusu přepřavit obraz do kostela v blízké Moravské Nové Vsi nemohli koně pohnout vozem, a proto zde obraz již zůstal.

Pohled na obec od lužního lesa

Zažijte jižní Moravu

Jihomoravský kraj, region s výhodnou polohou v jihovýchodní části České republiky při hranicích s Rakouskem a Slovenskem, odedávna představuje strategickou křižovatku Evropy. Rozlohou se řadí na čtvrté a počtem obyvatel na třetí místo mezi ostatními regiony České republiky. Jižní Morava má navíc, coby jeden z nejzdravějších regionů České republiky, dobrou pověst jako rodinný kraj, kde každý najde právě to, co hledá. Široce členěná nabídka je určena pro každý vkus a každé nároky – rodiny, jednotlivce nebo skupiny, toužící po dobrodružství, požitcích ducha i těla či po kulturním a společenském životě.

Při toulkách jižní Moravou na každém kroku potkáte něco, co vás vybidne k zastavení. Slunce, které objímá, otvírá srdce a zůstává ve vaší duši. Malebná přírodní zákoutí, hrady a zámky jako z pohádky, rozmanité chutě jedinečných moravských vín a krajových gastronomických specialit, pestré lidové umění, zábavu. Jedinečné chvíle, kdy si budete přát zastavit čas a prožít okamžik v celé jeho hloubce.

Historické centrum jižní Moravy tvoří krajské město Brno, které si navzdory své velikosti zachovalo zvláštní krásu a klid. Starobylé středisko na křižovatce důležitých obchodních cest se stalo moderním centrem obchodů, výstav a veletrhů a rovněž univerzitním centrem, sídlem biskupství a městem kultury, umění a zábavy.

Čtyři lokality na jižní Moravě jsou zapsány na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Impozantní šlechtická sídla, pečlivě upravené zahrady a parky, lovecké záměčky, Minaret, umělá zřícenina Janohrad či římský vítězný oblouk skrytý v lesním přítmí – takový je Lednicko - valtický areál. Překvapivým protikladem je stěžejní dílo světové funkcionalistické architektury z roku 1930 – vila Tugendhat. K nekončným toulkám vyzývají také biosférické rezervace UNESCO, ať už si vyberete bílé útesy Pálavy nebo orchidejové louky Bílých Karpat. V roce 2005 byl na seznam mistrovských děl nehmot-

Zámek Lednice

ného dědictví lidstva zařazen také slovácký sólový mužský tanec verbuňk. Výčetem těchto několika památek UNESCO krásu a bohatství jižní Moravy nekončí. I ostatní hrady a zámky, tiché kláštery, nádherné kostely a židovské památky jižní Moravy vás provedou staletími a zažijete s nimi spoustu vzrušujících dobrodružství. Na svých cestách je zkrátka nesmíte vynechat. Jedinečnost a barevnost jižní Moravy ale dokresluje také místa, které vymodelovala sama příroda. Klikatý tok řeky Dyje v hluboko zaříznutém údolí není už nikde tak hezký jako v Národním parku Podyjí. Krápníkové jeskyně, ponorné řeky a propasti odkrývají křehké půvaby Moravského krasu. Huňaté lesy Českomoravské vrchoviny, ohnivé bar-

vy podzimu v listnatých lesích Chřibů i romantika lužních lesů, každá cesta vypráví některý z prastarých příběhů – stačí jen jít a poslouchat.

A že už jste s dětmi prošli všechny jeskyně, technické památky, skanzeny či hrady a zámky? Pak nezapomeňte ještě na dinosaury, zábavu ve stylu Divokého západu, zoologické zahrady a akvária, tajuplnou jeskyni s kamennými rytíři, modelové kolejiště nebo muzeum strážidel. Za zábavou můžete vyrazit také do místních aquaparků a koupališť, kde okusíte sluncem prohřáté klima a čistý vzduch jižní Moravy. Kdo chce využít volné dny nejen k odpočinku, ale i pro zdraví, ten by měl vyzkoušet přírodní léčivé zdroje a wellness programy ve zdejších lázních.

O tom, že láska k jižní Moravě prochází také žaludkem, vás přesvědčí krajové speciality i skvělé víno. Vychutnat si je můžete pod historickými klenbami vináren, při tradičních folklorních akcích a festivalech anebo jen tak, v lákavě pootevřených dvířkách vinných sklípků. V mírně zvlněné krajině hřející se v paprscích vlídného slunce je zkrátka víno doma a výjimečně se mu tu daří. Stejně tak výborné jsou tu ale i podmínky pro cykloturistiku. Značené cyklotrasy vedou ve většině případů po zpevněných polních či lesních cestách či méně frekventovaných silnicích. Nezbyvá tedy než šlápnout do pedálů a vydat se za poznáním tak barevného a krásného regionu, jako je jižní Morava.

Moravský kras

Region Slovácko

Slovácko nás přitahuje magickou silou. Propadáme podivuhodnému okouzlení lidmi, přírodou a krajinou a víme, že se chceme, že se budeme chtít do těch míst ještě jednou vrátit, neboť srdce v nich našlo zalíbení. Ten kraj má totiž svá specifika, odedávna je navštěvován lidmi pro vnější i vnitřní hodnoty, pro svůj genius loci. Na jeho lokalizaci nemusíme po staletí nic měnit. Slovácko je malebný kraj na pomezí dvou historických území – Moravy a Slovenska, kraj, jehož přirozenou osou je úrodný úval podél řeky Moravy, vroubený zelenými keři vinné révy, poli zlátnoucího obilí a jablonoňovými sady, kraj rozprostírající se od Napajedelské brány po rakouskou hranici.

Osídleno je Slovácko od dávného pravěku. Vždyť podél toků řek vedl nejstarší kupec své karavany s nákladem jantaru či bronzových výrobků a na křižovatkách těchto cest a stezek, které podle tovaru dostaly i jména jantarová a bronzová, budoval člověk svá sídla. Zde se setkávaly lidské rody a etnika a v dotyku rozličných kultur a tradic se vyvíjela lidská civilizace. Právě v tomto kraji ležela centra kdysi slavné Velkomoravské říše, prvního správního útvaru Čechů a Slováků, i sídlo věrozvěstů Cyrila a Metoděje.

Ať přijedete na Slovácko z kterékoliv strany, ať přijedete jakýmkoliv dopravním prostředkem, vždy vstoupíte do kraje neobyčejného přírodního bohatství, malebné a značně členité krajiny. Synonymem Slovácka jsou dosud živé projevy folkloru, tradic, lidových písní a tanců, prezentované při zvykoslovných událostech přímo v terénu, ale také ve vystoupeních četných souborů lidových písní a tanců na národopisných slavnostech a folklorních festivalech. Dřevěné hračky, velikonoční kraslice, figurky z kukuřičného šustí, ručně tkané textilie a výšivky, to vše dotváří osobité kouzlo Slovácka, stejně jako lidová gastronomie. Vyhlášená slovácká kuchyně i nepředstíraná pohostinnost obyvatel činí tento kraj zajímavým pro organizátory kulinářských výprav gurmánů a

Zámek Milotice

milovníků jídla i dobrého moku. Výlet nebo dovolená mohou mít na Slovácku mnoho různých podob. Můžete je strávit v přírodě u vody, rybařit nebo se věnovat plavání a surfování. Můžete také nasednout na kolo a projet se po některé z tematických cyklotras, které vás bezpečně zavedou k vašemu cíli. Nový úhel pohledu na krásy Slovácka vám pak určitě poskytne příjemná plavba po Baťově kanálu a trochu adrenalinu

v těle zvedne vyhlídkový let letadlem či balonem nad Chřiby nebo tandemový seskok padákem. Záleží jen na návštěvníkovi, kterou z mnoha nabízených aktivit si u nás vybere.

Slovácko, kraj, který dal našemu národu Jana Amose Komenského i Tomáše Garrigua Masaryka a který poskytl pohostinnou náruč plejádě umělců literárních i výtvarných, zve k návštěvě i vás.

Bohatě zdobený kroj

Region Podluží

Region Podluží, dobrovolný svazek obcí se sídlem v Lanžhotě, vznikl v roce 1999. Během roku 2003 došlo k rozšíření původně sedmičlenného sdružení o šest nových obcí z Hodonínska. Posledním přístupným členem se v červnu 2007 stala nejmladší obec na Břeclavsku, Ladná. Svazek obcí je zakládajícím členem Místní akční skupiny (MAS) Dolní Morava, partnerem Mikroregionu Hodonínsko a též Regionu

Ženy Slováckého Podlužáckého krúžku Tvrdonice

Posezení u vinného sklepa v Dolních Bojanovicích

Slovácko, se kterým se prezentuje na mezinárodních veletrzích cestovního ruchu po celé Evropě. Region rovněž úzce spolupracuje s dalšími subjekty, jako je např. Biosférická rezervace Dolní Morava či Folklorní sdružení České republiky. Činnost Regionu Podluží je z velké části zaměřena na získávání dotačních prostředků pro realizaci rozvojových projektů v oblasti propagace cestovního ruchu, vinařství, zachování tradiční kultury a zlepšování infrastruktury. Region Podluží za dobu svého trvání realizoval již více než 35 projektů zaměřených na zmíněnou infrastrukturu, práci s dětmi a mládeží, marketing oblasti, podporu vinařů, vzdělávání a další rozvoj území.

Mikroregion Hodonínsko

Vítejte v Mikroregionu Hodonínsko, který byl založen v prosinci roku 2004 za účelem prosazování, koordinace a ochrany společných zájmů členských obcí. Do tohoto svazku obcí spadají folklorně rozmanité a díky slunečnému klimatu na vinice bohaté vesnice a města Dolní Bojanovice, Čejkovice, Dubňany, Hodonín, Josefov, Mikulčice, Nový Poddvorov, Prušánky, Rohatec, Ratíškovice, Starý Poddvorov. V každém z těchto míst najdete kulturní památky, přírodní zajímavosti a další turistické cíle. Vyznačené Moravské vinařské stezky a nově zpřístupněná vodní cesta Bařův kanál pak umožňují pohodlné propojení s dalšími mikroregiony. Díky všem obcím nabízejícím pestrý kulturní, vinařský a sportovní program má tento mikroregion perspektivní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu.

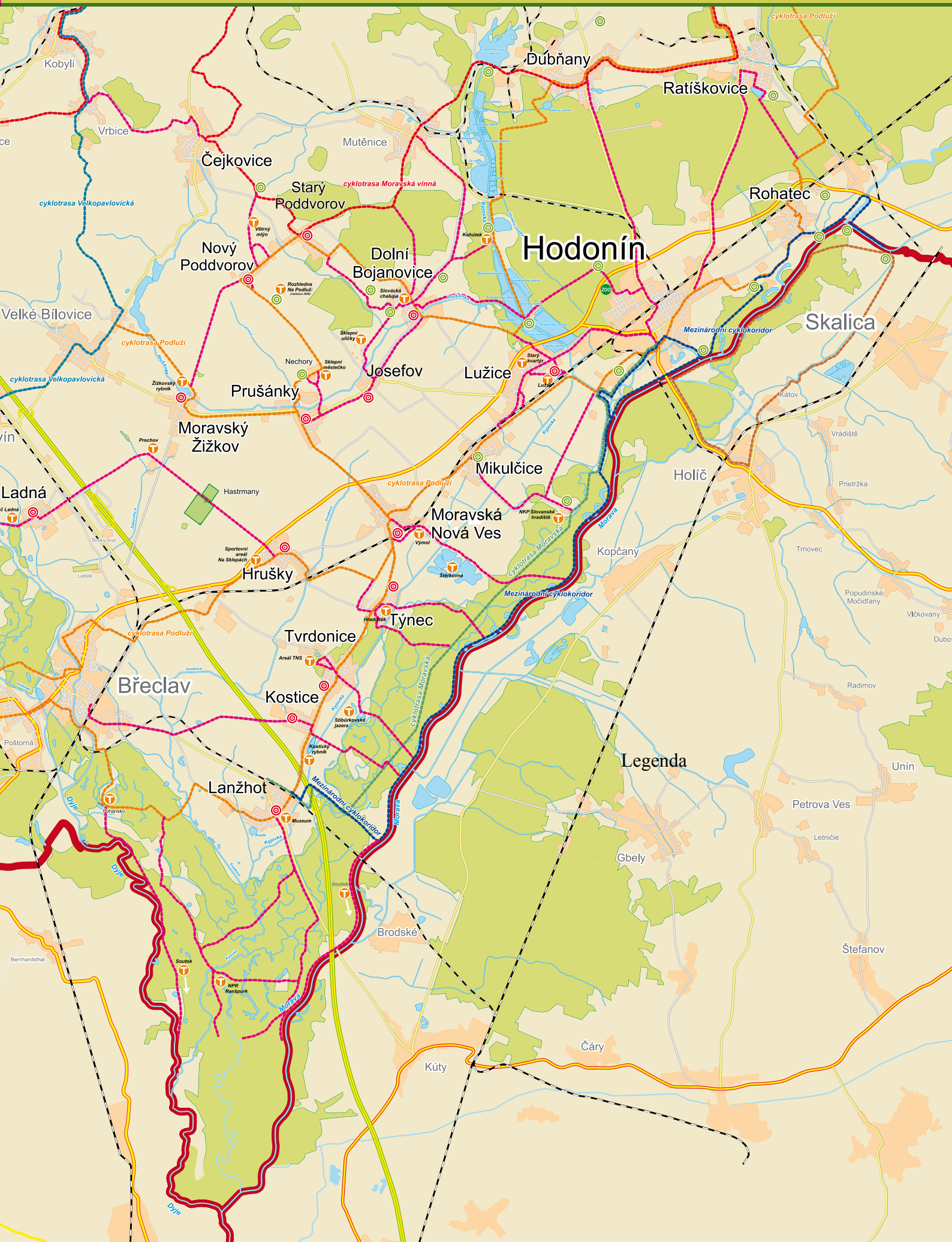
Mikroregion Hodonínsko je založen jako samostatná právnická osoba. Předmětem jeho činnosti je zejména: koordinace aktivit vztahujících se k regionálnímu rozvoji, spolupráce při poskytování poradenských a informačních služeb, při budování a rozšiřování sítě cyklostezek, při pořádání

kulturních a společenských akcí regionálního významu, společná propagace tohoto svazku obcí apod. Mikroregion se dále věnuje dětem, sportovním aktivitám, ale také ochraně životního prostředí, zvláště pak zeleně. Díky své poloze a přírodním podmínkám je vhodný pro zemědělskou činnost, důležitá je také jeho průmyslová minulost.

Vlčí máky v popředí vlnících se lánů

Region Podluží a Mikroregion Hodonínsko

Turistický průvodce Podlužím a Hodonínskem

Vybraná informační centra na jihovýchodní Moravě

Břeclav

Turistické informační centrum Břeclav
U Tržiště 8 (Lichtenštejnský dům)
690 02 Břeclav
tel./fax: +420 519 326 900
mobil: +420 731 428 235
e-mail: info@breclav.org
www.breclav.org

Hodonín

Informační centrum města Hodonín
Národní tř. 36
695 35 Hodonín
tel.: +420 518 351 437, +420 518 352 577
e-mail: info@muhodonin.cz
www.hodonin.eu

Kyjov

Informační centrum města Kyjova
Svatoborská 26
697 01 Kyjov
tel.: +420 518 323 484, +420 602 155 679
e-mail: info@mukyjov.cz
www:ickyjov.cz

Lednice

Turistické informační centrum Lednice
Zámecké náměstí 68
691 44 Lednice
tel.: +420 519 340 986, +420 733 531 874
e-mail: tic@lednice.cz
www.lednice.cz

Mikulov

Turistické informační centrum Mikulov
Náměstí 1
692 01 Mikulov
tel.: +420 519 510 855
e-mail: tic@mikulov.cz
www.mikulov.cz

Strážnice

Turistické informační centrum Strážnicko
Vínohradská 35
696 62 Strážnice
tel. +420 772 804 151, +420 518 325 721
e-mail: info@straznicko.cz
www.straznice-mesto.cz

Valtice

Turistické informační centrum Valtice
Náměstí Svobody 4
691 42 Valtice
tel.: +420 519 352 978
e-mail: tic@valtice.eu
www.valtice.eu

Velké Bílovice

Turistické informační centrum Velké Bílovice
Náměstí Osvoboditelů 336
691 02 Velké Bílovice
tel.: +420 728 752 173, +420 721 755 144
podatelna@velkebilovice.cz
www.velkebilovice.com

Velké Pavlovice

Turistické informační centrum Velké Pavlovice
Hlavní 9
691 06 Velké Pavlovice
tel.: +420 519 428 149
e-mail: infocentrum@velke-pavlovice.cz
www.velke-pavlovice.cz

Veselí nad Moravou

Informační a rezervační centrum Batův kanál
Zámecká 2
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: +420 518 325 330, +420 608 629 750
e-mail: abk@batacanal.cz
www.batakanal.cz

Veselí nad Moravou

Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty
Bartolomějské náměstí 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: +420 518 322 545
e-mail: visbk@bilekarpaty.cz
www.bilekarpaty.cz/vis/

Pro Region Podluží a Mikroregion Hodonínsko vydalo v roce 2009 občanské sdružení Malovaný kraj, Břeclav
Autoři textů: Ing. Petr Čupa (Krajina přírodních krás), Ing. Petr Hynek (Cykloturistika; Podluží a Hodonínsko aktivně), PhDr. Alena Káňová (Tradice a zvykosloví), Ing. Josef Smetana (Krajina vinařských tradic), Mgr. Vojtěch Urbančík (Muzea a galerie; Osobnosti jihu Slováků)
Překlady: Zdeněk Havlíček (FJ), Jazyková škola IDEA, s.r.o. (NJ), Ing. Kamil Riegl (AJ), Mgr. Adriana Riegllová (AJ),
Grafická úprava: Mgr. art. Yvona Jandáková
Fota: Milan Bruchter, Petr Drábek, Jan Halady, Jiří Horák, Mgr. art. Yvona Jandáková, Patrícia Juráňová, RNDr. Petr Macháček CSc., František Maršálek, Martina Polachová, DiS., Vratislav Zpěvák, archivy obcí Regionu Podluží a Mikroregionu Hodonínsko
Tisk: Europrinty, s.r.o.
Realizační tým projektu: Patrícia Juráňová, Martina Polachová, DiS., Ing. Josef Smetana
Tento projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj
NEPRODEJNÉ